

Нова Думка

ISSN 0351-3181

БРОЈ
ЧИСЛО 242

GODINA
ПОК LIII

4/2024

КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ НА ЖАТВОВИХ ШВЕТОЧНОСЦОХ У ЦЕРНИ

Венчик руских танцох

У організації КУД Томислав зоз Церни, а под покровительством Општини Церна и Вуковарско-сримскей жупанії, од 12. по 21. юлий отримана 45. Манифестация „Жатвових шветочносцох“. То найважнейша культурно-уметніцка манифестация котра ше у Церни отимує од 1977. року. Пошвечена є закончованю жатвових роботох, а коруна шветочносци бул дефиле на котрим учествовали коняніки, свадзебни кочи и машини зоз котрима ше робело у жатви.

КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох представело ше 20. юлия у ревиалней часци, попри горватского ансамблу Тена зоз Дякова котри були ношители шветочней програми. Нашо аматере ше на

отвореной сцени Жатвових шветочносцох представели зоз „Рускими народними танцами“ и „Пастирским танцами“, а вельочислена публика их наградзела зоз моцним аплаузом. Гу наступу приключел ше и ансамбл КУД 7 зоз Каштелох, котри ше предствел зоз танцами їх краю. Тиж так представели ше и акробати зоз жонглираньом лабдочкох, блюваньом огня и другима схопносцами. После програми шицки учашніки пошли на вечеру, а познейше и на концерт табурового составу котри ше отримовал на школьским стадионе.

Звонко Костелник, проф.

Пастирски танци

Танец Опришки Олекси Добраша

БРОЈ
ЧИСЛО

242

ГODINA
POK

2024.
LIII

“NOVA DUMKA”

Izdavač: Savez Rusina RH

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Facebook: Savez Rusina RH Vukovar

Za nakladnika: Dubravka Rašljanin

Uredništvo: Vukovar,

Vijeća Europe 93

Tel. / faks: 032 428–342

IBAN HR1623400091110057465

Tisak: Certis d.o.o., Cerna

Naklada: 600 primjeraka

“НОВУ ДУМКУ”

Видава: Союз Русиных РГ

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar

За издавателя: Дубравка Раšљанин

Редакција: Вуковар, Ради Европи 93

Тел. / факс: 032 428–342

ИБАН HR1623400091110057465

Друкуе: Цертис д.о.о., Церна

Тираж: 600 прикладніки

Тiskanо–Друковане

8 / 2024

Сijena

Цена

1,33 €

Rukopisi se ne враћају.
Objavljeni prilozі se honoriraju.

Рукописи ше не враћаю.
Обявени прилоги ше гонорују.

SADRŽAJ - ЗМИСТ

КУД „Яким Гарди“ на Жатвових шветочносцох у Церни - Звонко Костелник	3
Виплаши ше буц вредни, упарти и креативни - Агнетка Балатинац	4
У Миклошевцох у цеку вецей проєкти Општини Томповци - Соня Папуга	6
Отримани „Одгуки ровніни“ на 63. Фестивалу рускей култури „Червена ружа“ - Ана Бучко	7
У Вуковаре отримани Дунай фест - Лю. Гаргай	8
КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох єдине зоз Републики Горватскей на Фестивалу жридлового шпиваня “Най ше не забудзе” у Дюрдьове - Звонко Костелник	9
Чобольов за найкрасши хлопски глас пошол до Миклошевцох! - Ана Бучко	10
КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох на культурней манифестацији „Коцурска жатва” у Коцуре - Звонко Костелник	12
Отримани 50. Липовлянски стретнуца - Звонко Костелник	13
Интервју зоз паніматку Ивану Седлак - Владимир Седлак	14
Грекокатолики у Риски достали стаємного паноца - Владимир Провчи	15
Дзень грекокатоликох Риски — перши риєцки Кирбай - Владимир Провчи	15
Отримани Летни школи за основну и штредню школу у Ораховици - Звонко Костелник	16
Медзинародна подобова колония националних меншинох Горватского приморя у Риски - Владимир Провчи	19
КД „Рушняк” на вистави „Пул каштела” - Владимир Провчи	19
Зачувайме народну шпиванку - Иван Лікар	20
Драга до вичночци - Агнетка Костелник Балатинац	21
Можебуц то судьба - Соня Папуга	21
Буц гевто цо ши - Лили Су	22
Дружтво Руснак на 44. „Коцурскей жатви ” - Наталия Гнатко	23
Кед ме не будзе - Яким	23
На остатку - Яким	23
Древена хижка на Грабику - Лю. Гаргай	24
Ekranizam — Zašto je štetan za djetetov razvoj? - Helena Timko	26
Od ideje do tradicije: Nastanak festivala „Crvena ruža” - Ana Vučko	27
Етика, естетика и виволаня глобализацији у моди - Давид Морган	28
Суша охабела вельки пошлїдки на урожай слунечнику и цукровой цвикли - Антун Гарди	29
Пошлїдки сучасного живота - Томислав Рац	30
Мусака зоз кромплями - Маријана Джуджар	30
Конкурс - Редакција Новей думки	31
NK Rusin — nova sezona s novim igračima - Hrvoje Zagorac	31

Насловни бок: Звонко Костелник - КУД „Яким Гарди“ на 50. Липовлянских стретнуцох

Остатї бок: Звонко Костелник – Младежска Летна школа у Ораховици

UREDNIŠTVO: Vera Zelinac (glavna i odgovorna urednica), Ahnetka Balatinac, Ljubica Harhaj, Manuela Dudaš, Lesya Mudri i Vladimir Provči

SAVJET UREDNIŠTVA: dr. sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica), Marijana Džudžar, vl. Vladimir Sedlak

LEKTORI: Marija Vulić (rusinski jezik), Andreja Magoč (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Na zahtjev Saveza Rusina RH s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-1), “Nova dumka” je upisana u evidenciji glasila pod brojem 1366
Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЈА: Вера Зелинац (главна и одвичательна редакторка), Агнетка Балатинац, Мануела Дудаш, Любца Гаргай, Владимир Провчи, Леся Мудри

СОВИТ РЕДАКЦИЈИ: д.ф. н. Оксана Тимко Ђітко (председателька), Маријана Джуджар, о. Владимир Седлак

ЛЕКТОРЕ: Мария Вулич (руски язык), Андрея Магоч (горватски язык)

Друковане помага Совет за национални меншини Републики Горватскей.

На вимагане Союзу Русиных и Українцох Републики Горватскей з Ришеньом Министерства информования Републики Горватскей од 15. януара 1992. року (УЧ. 523–92–1) „Нова думка” уписана до евиденцији явних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источно и становиско редакцији лебо издавателя.

ВИПЛАЦИ ШЕ БУЦ ВРЕДНИ, УПАРТИ И КРЕАТИВНИ

Дубравка Рашлянин на работнім месце

Дубравку Рашлянин (народзену Бесермені), векшіна Руснацох позна як длугорочну прэсідательку Союзу Русінох Рэспублікі Горватскай, але рідка хто упознати зоз ей успіхамі на ей власней професійней роботы.

Народзела ше у Вуковаре 1964. року дзе закончала основну школу, а тиж так и стредню, и висшу економску. На Економскім

Базилика Саграда Фамілія у Барселоні, Шпаньолска

факултету у Осіеку дипломоваła 1986. року.

У фамеліі, попри мацери, оца и шестри учела же у шицкім треба буц упарти, знаходлівы, креатывы и же цали живот треба учиц. Так зоз шестру читала кніжки, з мацеру геклала, штрикала и шила, а з оцом вырабляла прэдыметы зоз дрэва и подобне.

Гоч Дубравка барз жадала студирац информатыву и матэматыку, оцэц ю унапрямел на економію, бо прэцэнел же у економскім фаху скорей годна достац роботу. У тедишні час родичы часта одредзавалы цо дзеці буду студирац и дзе ше буду школовац. Оца и мацер ше слухало, та так и Дубравка, без векшей дыскусіі послухала свайого оца. Закончала Економскі факултет у Осіеку, а перше работне место ей було у Літокартону у Осіеку.

Живот почал чечиц якошк нормално. Одала ше, народзела дзецко, а вец прішла война. Осіек бул каждодньово моцно нападаны, живот з малім дзецком бул прэстресні, а попри того и родичы бивалы у Вуковаре. Напушчала Осіек, з теди еднорочнім дзецком, та тиж так и роботу. Але пошвідко ше враща назад и знова почіна гледац роботу. У медзичаше народзела іще едного сына.

Попри шицкіх фамелійніх обовязкох, у тедишніх повойновіх часоц, а и у часоц док студирала у Осіеку, Дубравка була и іще вше є актывні член КУД Руснацох з Осіеку. Вецей мандаты була и на функціі прэсідателькы, а уж рокамі є член Прэсідательства и можеме повесц и найвекша прэмоторка актывносцох Дружтва.

Робела у веліх подпріемствоц на одредзены час, а 2000. року достава роботу у тедишнім Аластору як гвална касірка у малопрэ-

Дозелена награда за першокласносц і позарядве допріношене успішному ділованню

давательнім обекту.

З оглядом же вше була креатывна, порыхтана на новы виволаня, так и на новім работнім месце указовала на способы за злэпшванэ діловносці, цо ей надредзены прэпознали, та достава работне место у управы.

Кед Конзум прэвжал Аластор, настава велькопрэдайні центер Велпро 2004. року, а Дубравка прэбера место замейка руководителя. После даскельо роки преруцуе ше до оддзелена прэдаваня за прэдавательного прэставніка, а потім постава дыректорка прэдаваня. Од 2021. року у подполносці прэбера Велпро центер у Осіеку и руководзі з нім. У центре хвільково заняты 79 работнікы. Центер сотрудзуе з вецей як 700 актывніма купцамі, а у свайм асортывану по нука ім вецей як 5000 артыкли. Дубравка руководзі з оператывнім, логістывнім и прэдавательнім оддзеленьом, цо подрозумюе оддзелене набавкы, комісіонывране робы, прэдаване, доставу и наплацованэ

ВТО тим з хторим руководзи Дубравка

истей. Як гвари сама Дубравка – робота полна виволаньох, динамична, але и барз одвичательна.

Кед зме ше ей опитали як твори условия за тимску роботу, одвитовала: – организуем рижни активносци як нпр. Велпро тим олимпияда зоз рижними тимскима бавискама, наградами, медалями и друженьом занятих коло чобанцу, познатим папригашу у Славонії. Попри того, за прешлу Вельку ноц организовала сом змагане у хторим заняти фарбелі писанки, а найкрасши и їх авторе достали символічни награди. За Нови рок сом виробела календари за канцеларії з мотиваційскима порученяма.

Дубравка прешвечена же добра комуникация, сотрудничство и мотивованосц занятих доприноша добрим резултатом, а тимска робота ключна за каждую діланосц.

На своїм роботним месце

Додзельоване награди у „Лисинксим“ у Загребе

Манастир Монтсерат

уж роками витворює добри резултати, а того року на Конференції за занятих, хтора 28. фебруара отримана у дворани В. Лисински у Загребу, освоєла и награду за першокласносц и позарядве доприношене успишному ділованю.

Попри припозная и кристалней награди, шицки наградзени „Конзумовци“ освоєли и наградне пutowанє до Барцелони.

О самеї Шпаньолскеї и Барцелони Дубравка гутори: – Тото пutowанє остане ми барз длуго у паметаню. Кажди дзень ше здогадньем дачого з того пutowаня. Шпаньолска єдна чудесно прекрасна жем, а Барцелона, – застано-

вює ше пребераюци по думкох, – як повесц з єдним словом? Потвердзує ше кед людзе гуторя же мушиш присц и видзиц, бо чежко шицки тоти дожица описац зоз словами. И предлужує – то город вичней младосци и уметносци, нікого не може охабиц ровнодушним.

Гоч не було вельо часу, екипа, их 13 наградзених зоз цалей Горватскеї, и добри водзач, допринесли же би Дубравка справди уживала у городу вичней младосци, култури, а понад шицкого у велічезней архітектури. Сцигли видзиц и шветово пазнату Саграда Фамилия, манастари Монтсерат, хтори главне святиліще у Каталонії, а чува барз вредни уметніцки діла славних и познатих малярох и скульпторох як цо Ел Греко, Салвадор Дали, Пабло Пикасо и др. Ту ше находзи и позната статуа Чарней Богородици од Монсерата.

Подзековна є своїм надредзеним же ей оможлівели таке дожице, бо то лем доказ же шицко цо по тераз робела хтошка обачел и же вредзело буц упарти.

З оглядом же Дубравка не ма ище вельо роки роботи пред собу скорей як пойдзе до пензиї, вери же своей богате искусство и знанє пренеше на младши генерациї и же им зоз своїм прикладом укаже наклево значне буц вредни, упарти и креативни.

Агнетка Балатинац

У МИКЛОШЕВЦОХ У ЦЕКУ ВЕЦЕЙ ПРОЄКТИ ОПШТИНИ ТОМПОВЦІ

Ушорйованє драгох

Роботи на правеню паркинґу коло теметова

Уж ше длуґши час у Миклошевцох и цалей Општини Томповци роби на рижних проєктох злєпшования живота жительох, ушорйованя валалох и модернизовня сучасного живота. Бешедовали зме зоз началніком Општини Томповци, Миланом Грубачом, хтори нам обсяжно потолковал проєкти и плани за цалу Општину и за нашо Миклошевци.

– Уж одредзени час видзиме же ше у нашим валале случую вельки пременки, на першим месце прави ше нова драга Миклошевци – Чаковци, преширюю ше и правя нови драги. Повдзце нам дацо вецей о тим проєкту.

– Тот проєкт плановани ище пред 20 роками, а тераз ревидирани пре трошки котри ше у терашнім часе звекшали, та аж того року пришло до реализації зоз вельку потримовку и сотрудніцством Жупанії и жупана Деканича зоз Општину Томповци.

Жупанийски уряд за драги започал вибудову драги вредней коло 1.250.000 євра котри видзелела Жупания, а сама Општина видзелела коло 200.000 євра, та на тот способ участвує як софинансиєр.

Значне же то вибудова жупанійскей драги котра повязує два валали, Миклошевци и Чаковци, а тиж так у плану и вибудова драги спрам Вуковару. Зоз тим проєктом жительом ше скрацує драга до сущедних валалох и Вуковару, цо би

могло буц и значне за акумулацию и насельованє младих до валалох.

Драга будзе у двоох напрамох як цо правилніки наказую, почитую ше шицки потребни безпечни мири спрам правилніку о безпечности, же би драга була безпечна за транспорт, цо ше окреме одноши на наших польопривреднікох, бо нова драга будзе без векших брегох и долінох, же би ше и польопривредніком котри вожа под терху оможлівело сигурнейше воженє. Барз значна и транспортна повязаносц медзи валалами, як и повязаносц у бліжшей будучности зоз Вуковаром.

Требала би же би робота на новей драги була готова по 1. септембер. Виводзач роботох Цесторад д.д.

Тиж так, прави ше и за тераз найвекши паркинґ у Општини Томповци при теметове у Миклошевцох (будзе мац коло 30 места), бо поте-раз коло теметова була польска драга, та теметов бул вше од велького праху, а вжиме и вешенї од блага, так же од тераз будзе обезпе-

чени нови сучасни приступ.

Ище єден барз значни проєкт у Општини и у Миклошевцох то валяне старих древох, бо зме праве прешлого року од непогодох мали вельки чкоди, кед стари древа попадали на хижи, струйово дроти, драги и други помоцни обекти. Тиж так у питаню и безпечност водоводней мрежи, газу, струї, телефона, т.є. вкупней инфраструктури.

Древа склонєти, а улїчки очисцени по совиту проєктанта и терашнього фахового надпатраня.

По прешлорочней непогоди велї жителе посилали молби до Општини же би ше одклонєли стари древа и то була єдна од инициацийох же би ше апликовало за тот проєкт за защиту околїска. У рамикох того проєкту на ешень буду посадзени 2.000 млади дrevка. Виводзач роботи подприємство Марио д.о.о., а вкупна вредносц проєкту виноши 154.050 євра.

Фонд за защиту околїска и енергетску ефикасносц софинансує зоз 80% средствох. Шицки младніки буду плански посадзени же би ше у будучности охабєло места за бицигличну драгу. То по тераз и найвекши одобрени проєкт за Општину Томповци зоз уложенима средствами за инфраструктуру.

Предлужи ше...

Ушорйованє улїчкох

Соня Папуґа

ОТРИМАНИ „ОДГУКИ РОВНІНИ“ НА 63. ФЕСТИВАЛУ РУСКЕЙ КУЛЬТУРИ „ЧЕРВЕНА РУЖА“

Женска шпивацка група КУД «Яким Говля» на тогорочних Одгуках ровніни

Танечна секція Дружтва наступела зоз Шаришску полку

Другого дня 63. Фестивала рускей культуры „Червена ружа“ отримани вечар фолклорних ансамблх под назву „Одгуки ровніни“. Мишани хор Дома культуры Руски Керестур под руководством Еуфемії Планкош, котри провадзел Народни оркестер „Юлиан Рамач Чамо“, а под руководством Кристияна Нярдия отворел програму зоз гимну Републики Сербії „Боже правде“ и шветочну шпиванку Руснацох у Сербії „Браца Русини“.

После привитного слова председателя Национального совиту Руснацох Йоакима Раца, председателя Општини Кула Дамяна Милянича и заменіка покраїнского секретара за образоване, управу, предписаня и национални меншини Милине

Хрнчяра, започала культурна програма у котрей ше руски дружтва представели зоз танцами и шпиванками.

Пред числену публику представели ше Дружтва – КУД „Петро Кузмяк“ з Нового Орахова, КУД „Жатва“ з Коцура, КПД „Иван Котляревски“ з Бикич Долу, КПД „Карпати“ з Вербасу, КУД „Др Гавриїл Костельник“ з Кули, КУД „Тарас Шевченко“ з Дюрдьова, Дружтво Руснацох у Суботици, Руски культурни центр з Нового Саду, КПД „Дюра Киш“ зоз Шиду и домашні аматере секцийох Дома культуры Руски Керестур. Єдини представитель зоз Горватскей було КУД „Яким Говля“ з Миклошевцох хторе ше представело зоз старшу фолклорну сек-

цию и Женску шпивацку групу.

На тогорочней „Червеной ружки“ Миклошевчане ше представели зоз шпиванками „Ей дзивчатко пишне“ и „А хто видзел“ у виводзеню Женскей шпивацкей групи под руководством Ани Бучко. Танечніки одтанцовали Шаришску полку. Значне надпомнуц ше дзень пред тим у змагательней часци за найлепши хлопски глас побидніцки чобольов однесол Владимир Мишленович зоз Миклошевцох, член КУД „Яким Говля“.

Руководителька манифестаций „Одгуки ровніни“ була Андрея Штефанко, а конферансу водзели Адриана Надь Барна и Андрей Орос.

Ана Бучко

Публика на Одгуках ровніни

У публики и делгация Союзу Руиснох Републики Горватскей

У ВУКОВАРЕ ОТРИМАНИ ДУНАЙ ФЕСТ

З ліва на право: Леона Рагай, Зденко Бурчак, Едина Бурчак, Звонимир Барна, Олена Поштич, Наталия Барна, Любица Гаргай и Владо Гербут

Вельконочна кошарка

Ище у марцу на адресу Ради рускей националней меншини городу Вуковару пришла поволанка з боку Туристичней засѣдници за участованє на Дунай фесту хтори ше мал отримач од 27. по 29. юний. На тей манифестациї требало представиц руску националну кухню. Вуковарска Рада ше дзечне одволала на того збуванє, а було и надосц часу же би ше шицко крашне организовало и порихтало.

Дунай фест отримани з нагоди Медзинародного дня Дунаю, а того року бул треци по шоре. Перши дзень фестивала бул означени зокцентом на гастрономию, та так представени кухні и рецепти националних меншинох, а отворени и Дунайски саям на хторим ше могло найсц домашні традицийни продукти. Окрем того, нащивителе мали нагоду коштовац вина у рамикох „Винскей драги“. Другого дня фестивала були дні отворених дзверох ГВК Вуковар, як и велі змисти прилагодзени наймадшим жительом городу. Трецого дня була организована такволана фишияда, змаганє у вареню рибовей юшки. Кажди дзень закончел зок пригодним концертом.

Як зме уж спомли, Рада рускей националней меншини городу Вуковару на себе вжала же представи руску националну кухню и з тей нагоди ше ей то барз добре удало. На руским столе нашли ше велі нашо национални єдла, а то були у першим шоре вельконочна кошарка у хторей були сирец, варена шунка и колбаса, писанки и паска, потим незаобиходни капущаніки, кромпляніки, череги, бобальки, белюши, погачики зок шкварками, на сухо зок грисом и кромплями, сланіна, цибуля, вецей файти рейтингох та вошцини. Шицки тоти деликатеси порихтали вредни руки вуковарских газдиньох, а то були: Олена Поштич, Наталия Барна, Леона Рагай, Едина Бурчак и Любица Гаргай. Место збуваня була заградка готелу Лев. За тоту нагоду гледани и достати окремни финансійни средства.

Надпомніме же Вуковар город на Дунаю – другей по велькосци європейскей рики и природне же и вон бул часц тей приповедки коло отримованя Медзинародного дня Дунаю хтори ше отримусе 29. юния. Спочатку шицко почало скромно. Перше каждого другого року, раз у Вуковаре, други раз у Илоку, же би ше шицко претворело до правей об-

любеней манифестациї хтора ше непертаргує розвива и дополнює зок новима змистами. И як гварел началник Управного оддзелєня за дужтвени діялносци Йосип Палош, зок тоту манифестацию жада же ше прицагнуц цо векше число нащивителюх, як Вуковарчанюх, та так и других нащивителюх зок цалєй Горватскей и иножемства.

Лю. Гаргай

Зацикавени нащивителе

КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ ЗОЗ ПЕТРОВЦОХ ЄДИНИ ЗОЗ РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЙ НА ФЕСТИВАЛУ ЖРИДЛОВОГО ШПИВАНЯ „НАЙ ШЕ НЕ ЗАБУДЗЕ“ У ДЮРДЬОВЕ

Фестивал жридлового шпиваня „Най ше не забудзе“ отримани 17. августа у Дюрдьове.

У змагательней часци наступели осем шпивацки групи зоз Сербиї и Говатскей, а то Дзивоцка шпивацка група Културно-уметніцкого дружтва „Тарас Шевченко“ зоз Дюрдьова, потим шпивала Мишана шпивацка група Културно-просвитного дружтва „Карпати“ зоз Вербасу, Мишана шпивацка група Руского културного центру зоз Нового Саду, Мишана шпивацка група Руского културно-уметніцкого дружтва „Др Гавриїл Костельник“ зоз Кули, Мишана шпивацка група Дружтва Руснацох у Суботици, Женска шпивацка група Културно-уметніцкого дружтва „Жатва“ зоз Коцура, Женска шпивацка група Дома култури Руски Керестур и Хлопска шпивацка група Културно-уметніцкого дружтва „Яким Гарди“ зоз Петровцох, зоз Републики Горватскей.

У Ревиялней часци Фестивала наступела група „Плетеница“, як и Женска шпивацка група Дома култури „3. октобер“ зоз Ковачици, хтора одшпивала вецей словацки жридлово

КУД Яким Гарди на дюрдьовскей сцени

шпиванки. Побидніцку награду на 21. Фестивалу жридлового шпиваня „Най ше не забудзе“ достала Женска шпивацка група Дома култури Руски Керестур, а Специалну награду достала Дзивоцка шпивацка група Културно-уметніцкого дружтва „Тарас Шевченко“ зоз Дюрдьова.

Фестивал финансино потримали: Покраїнски секретарият за културу, явне информованє Влади Автономней Покраїни Войводини,

Национални совет рускей националней меншини, Завод за културу войволянских Руснацох, Општина Жабель, Основна школа „Йован Йованович Змай“ Дюрдьов, а медийно: Радио-телевизия Войводини – Телевизия Нови Сад и Радио Нови Сад, НВУ „Руске слово“ и „Рутен-прес“.

Звонко Костелник, проф.

У дюрдьовскей школи скорей наступу

Одход до Дюрдьова

ЧОБОЛЬОВ ЗА НАЙКРАСШИ ХЛОПСКИ ГЛАС ПОШОЛ ДО МИКЛОШЕВЦОХ!

У змагательней часци за найкрасши глас тогорочного фестивала „Червена ружа“ фахови жири награду за найлепши хлопски глас дозелел Владимирови Мишленовичовому зоз Миклошевцох. Так Владимир постал треца особа зоз Горватскей у повойновим чаше, хтора попри Гелени Ерноич (родз. Бучко) и Ивони Гнатко посцигла таки успех и указала же Руснаци зоз Горватскей без огляду на малочисленосц и далей маю цо указац. Попри Владимира хтори ше представел зоз писню „Мацерава мушкатла“ свой талант указала и Лана Вулич зоз Томповцох зоз писню „На сашу“.

Шеснацрочни Владимир Мишленович школяр другей класи Погосцительно-туристичней школи у Осиеку. Як активни член КУД „Яким Говля“ зоз Миклошевцох участвовав на рижних манифестацийох як шпивач и танечник. Тото цо Владимира окреме краши то його любов гу рускей култури, та ше так окреми шпиваня и танцу занїма и за руски традицийни едла, але и за ручни роботи.

Лана Вулич, тиж так членїца КУД „Яким Говля“ Миклошевци, цо ей окреми любови гу шпиванки и танцу єдина вяза зоз Руснацами, школярка другей класи Штредней фаховей школи у Винковцох, на напряду Модни

техничар. Тота упарта, комуникативна и всестрана дзивка не скрива свойо таланти, та окреми танцу и шпиваня учи грац гармоніку, а у шлебодним чаше люби ше забавиц зоз ручними роботами, як цо шице и геклане.

Винчуем вам обидвоім на наступу! Як ше чувствуєце после участвованя на тим престижним змаганю?

Владимир: Чувствуем ше барз добре, полни надїи и жаданя за шпиваньом и участвованьом на рижних манифестацийох, але сом тиж жалосни прето же шицко уж закончене.

Лана: Щешліва сом прето же сом здобула єдно нове и интересантне искусство.

Як сце ше пририхтовали за тот наступ? Чи єст дацо окреме цо сце робели же бисце ше видзелли?

В: Пририхтовала ме професорка музичного Ана Бучко. Вона ми помогла коло финесох шпиваня, а я вежбал по ей упутствох.

Л: Пририхтовала сом ше зоз ушпированьом и повторованьом текста писнї. Не робела сом ніч окреме же бим ше видзелела. Циль ми бул дац шицко од себе и то ме водзело.

Владимре, цо за тебе значи доставанє титули за найлепши хлопски глас?

То ми барз вельо значи, але не лем мнє, але и

Побидніки на тогорочней Чрвеной ружки Ксения Вереш и Владимир Мишленович

мойому валалу, бо зме таки мали валал и тота побида наисце дацо окремне.

Можеце подзелїц хвильку зоз змаганя хтора вам остала у найкрасшим паметаню?

В: Найкрасша хвилька ми була кед пришла панї Андрея Штефанко и гуторела же Миклошевци победзели. Теди сом не бул при себе од одушевеносци!

Л: Була то хвилька кед сом станула на бину и видзела публику.

Цо вам була найвекша инспирация цekom вибору писньох за наступ?

В: Шпиванка „Мацерава мушкатла“ по моім ду-

маню прекрасна шпиванка хтора описує людзох хтори жию у цудзей жеми и паметаю мецерову машкатлу як ю мац залїва. Думам же ше шицки можеме у ней найсц. Шпиванка ше ми дораз попачела и не двоєл сом коло вибору.

Як публика реаговала на ваш наступ и кельо вам тота потримовка значела?

В: Публика реаговала як и каждому, зоз богатим аплаузом, але потримовка з боку моїх колегох, професорки и моєй фамелиї у ствари ми була найзначнейша.

Л: Думам же публика була задовольна, а ей потримовка ми вельо значела.

Лана Вулич у Руским Керестуре пред публику

Цо бисце совитовали младим шпивачом хтори ше жадаю приявици?

Б: Жадам им поручиц най ше опробую на тим змаганю и най видза яке то наисце красне искуство.

Л: Нет причини за страх и трему. Найважнейше дац шицко од себе, одшпивац писню найлепше цо можеш и вшеліяк ше забавиц!

Як сце ше ношели зот трему пред наступом? Чи маце даяки окремни ритуал?

В: Трети було, але кед сом станул на бину вона якошик нестала. Не роздумовал сом о ней, лем сом ше концентровал на писню.

Л: Окремного ритуалу нет бо шицко у глави. Трема вшеліяк присутна, але кед

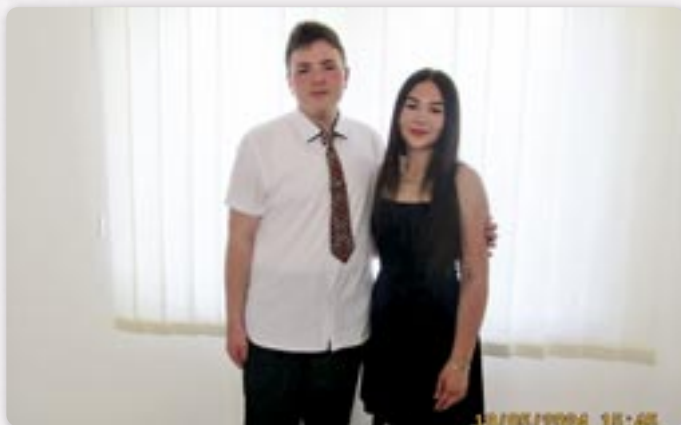
станеш пред публику трема нестане.

Хтори вашо музични угляди и як впльовали на ваш стил шпиваня?

В: Мам вецей музични угляди як цо то Саня Дивлякович, Танита Ходак Планчак, Йовген Надь, Михал Бодянец, Марко Радишич. Вони на мене так упльовали же сом провадзел їх шпиване и пробовал повториц їх стил.

Л: Не мам одредзени музични угляди, шицко завиши од писні. Виведла сом писню у своїм шпивачким стилу, але сом ше намагала похасновац стил шпиваня Танити Ходак хтора у оригиналу шпива тоту писню.

Владимире, як ши ше чувствовал кед ши чул свойо мено як побидніка?

Владимир Мишленович и Лана Вулич

Владимир Мишленович наступел зот «Мацерову мушкатлу»

В: Чувствовал сом ше одлично, наисце сом бул щешлїви! Думам, було хлопских шпивачох хтори тиж супер одшпивали, так же сом покус и сумнял до побиди.

Чи було хвильки цеком змаганя кед сце сумняли до себе? Як сце то превозишли?

В: Вшеліяк же их було! Вше можеме дацо лепше зробиц и направиц, так же сом думал же сом могол ище лепше одшпивац давни часци, але превладад сом сумні з потримовку других.

Л: Нормалне же було, цеком цалого наступу сом ше старала чи ше ми уда одшпивац шицко точно, без гришки. Сумні сом превладала у хвильки кед сом почала шпивац.

Як вашо найблїзши реагировали на ваш успех?

В: Шицки ше цешели зомну, а окреме баба, бо и вона дараз шпивала у хору и тото за ню дацо окремене.

Л: Були щешлїви и пишни на мой наступ и успех.

Хтори файти музики найволїце шпивац и прецо?

В: Любим слушац народну

музику як и руски писні хтори шпивам од малючка, та и постали з едну часцу и часц мене самого.

Л: Не мам одредзени жанр музики. Шицко завиши од писні.

Зот ким бисце любели сотрудзовац у будучности и прецо?

В: Любел бим сотрудзовац зот познатима рускими шпивачами и шпивачками, бо думам же маю прекрасни гласи. То би ми вельо значело, а на тот способ бим ше доказал самому себе.

Л: Не знам зот ким бим любела сотрудзовац бо сом нїгда о тим не роздумовала. Лем знам же бим любела шпивац у дуету зот хлопским вокалом.

Яки вам плани за далей?

В: План ми и далей предлужиц шпивац и намагац ше же бим едного дня могол пойсц и на „Ружову заградку“.

Л: Плани за далей трудзиц ше вше вецей и вецей, и участвовац на цо векшим числу змаганьох.

Ана Бучко

(на руски предложела Вера Зелинац)

КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ ЗОЗ ПЕТРОВЦОХ НА КУЛТУРНЕЙ МАНІФЕСТАЦІЇ „КОЦУРСКА ЖАТВА“ У КОЦУРЕ

Культурна манифестація „Коцурска жатва“ отримана всуботу вечар, 20. юлія у Велькей сали Дома култури у Коцуре.

Святочна програма почала зоз интонованьом гимни Републики Сербії „Боже правде“ и руску шветочну шпиванку „Браца Русини“, а потим присутних привитали председатель Национального совиту Руснацох Йоаким Рац и председатель Општини Вербас Милан Глушац.

На манифестації зоз шпиванками и танцями наступели домашня Жридлова шпивацка група КУД „Жатва“ и КПД „Карпати“ зоз Вербасу. Зоз шпиванку перши блок завар Павле Медеши, а у предлуженю програми перши ше з танцом представел Дом култури зоз Руского Керестура, а потим ше публики представела шпивацка група зоз КПД „Дюра Киш“ зоз Шиду, як и КПД „Драгутин Драген Колесар“ зоз Ба-

Хлопска шпивацка група КУД „Яким Гарди“

дзи ластовка“. Другу часц вечаршей програми заварли ветеране зоз Руского културного центру з Нового Саду.

Програма предлужена зоз наступом шпивацкей групи зоз КУД

Руски народни танци. На концу програми председателька КУД „Жатва“ Мелания Мали подзековала шицким учашняком и госцом котри пришли на тогорочну културну манифестацію „Коцурска жатва“.

Отримоване културней манифестації „Коцурска жатва“ фінансійно помогли Покраїнски секретарият за образование, предписаня, управу и национални меншини – национални заедніци, Покраїнски секретарият за культуру, Општина Вербас, Туристична организация општини Вербас, Национални совет Руснацох, Роботне цело за младих Национального совиту Руснацох, Завод за культуру войволянских Руснацох, Културни центр Вербас, Дом култури Коцур, Месна заедніца Коцур, Основна школа „Братство единство“ Коцур, Ловарске дружтво „Сокол“ Коцур, Етно клуб „Одняте од забуца“ Коцур, Месара „ТриС“ Коцур, Месара „Супермикс“ Коцур, Козметични салон „Гламур“ и Добродзечне огньогасне дружтво Коцур.

Звонко Костелник, проф.

Публика на „Коцурскей жатви“

чинцох, фолклораше зоз КУД „Тарас Шевченко“ зоз Дюрдьова, а потим наступели и члени хлопскей шпивацкей групи КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох зоз пїснями „Уж не будзем вечарами“, „Нїгда би я не верела“ и „Под стреху ше гнїз-

„Др Гавриїл Костельник“ зоз Кули, мишана шпивацка група Дружтва Руснацох зоз Суботици и члени Дружтва „Руснак“ зоз Петровцох. На концу святочного концерту домашнї, танцоше зоз фолклорней групи КУД „Жатва“, одтанцовали

ОТРИМАНИ 50. ЛИПОВЛЯНСКИ СТРЕТНУЦА

Тогорочни ювильейни 50. „Липовлянски стретнуца“ у мено високого покровительства председателя Републики Горватскей Зорана Милановича отворела Мелита Мулич, висланица председателя Републики Горватскей Зорана Милановича.

Треба наглашиц же у Липовлянох окрем векшинского народу жию и тринац национални меншини.

У рамикох манифестациі отримани округли стол на тему „Искусства у провадзению Уставного закону о правах националних меншинох у Републики Горватскей“, на котрим преподаване мал и председатель Совету за национални маншини РГ Тибор Варга, наглашуюци же як зме вошли до Европскей униі исную тенденциі и иницијативи у дзепоедних кругох о зменшованю правах националних меншинох, и прето тоти стретнуца можу и муша послужиц другим як приклад о промовованю толеранциі и довирия, як и заедничкого живота националних меншинох зоз векшинским народом. На округлим столе участвовала и Даниела Гаубе зоз Министерства судства и Миряна Олуіч под'жупанка Сисацко-мославацкей жупаной зоз шора сербскей националней меншини.

Такой после округлого стола почало презентоване народного обле-

Представяне учашнікох скорей програми

чива и обичайох на штандох культурно-уметничких дружтвох, екологийних продуктох польоділства, продуктох з вина, традицийних и уметничких ремеслох.

Дефиле учашнікох 10 националних меншинох рушел спред Основней школи по централну бину у парку Липовлянох.

На манифестациі наступели ансамбли зоз жеми, медзи котрима и КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох, а представели руску националну меншину.

Програму отворело КУД „Ліпа“

зоз Липовлянох, а за нїм наступели Македонске КД Осиек, Ческа беседа зоз Кончаници, Дружтво Перойских чарногорцох „Перой 1657“ зоз Водняну, СКУД „Йован Лазич“ зоз Билого Манастира, Здружене за очуване обичайох Мадярох зоз Кородю, Словацке культурно-уметнице дружтво „Иван Брнік Словак“ Слисавец, украинске культурно-просвитне дружтво „Україна“ Славонски Брод, КУД „Штудент“ Марибор – Словения. Окрем презентованя писні и танцу того року дружтва ше представели и на модней ревиі на котрей представели свойо народне облечиво. Руске народне облечиво представели Матея Шовш и Саша Бильна.

Зоз европску гимну „Оду радосци“ закончила культурно-уметничка програма Липовлянских стретнуцох, а предлужела ше зоз забавну програму и наступом тамбуровой групи „Босутски бетяре“ и Дражена Зечича.

Внедзелю манифестация була пошвещена спортским змаганьом у бочаню, пикаду, фодболу, змаганю огньогасцох и под. Манифестация закончила зоз концертом групи „Силенте“.

Звонко Костелник, проф.

Порихтани за святочни дефиле

ІНТЕРВ'Ю ЗОЗ ПАНІМАТКУ ИВАНУ СЕДЛАК

У прешлими читали зме о монашеским поволаню. О нїм нам шведочела монахиня василиянка ш. Навкратия Пап зоз Вуковару. З тей нагоди отвераме тему у єдним цікавим напряме. Сцели бизме представиц духовне поволане паніматки.

Вибрали зме субшешедніцу котра уж петнац роки у малженстве з духовну особу, а ище вше спада до кругу „младших“, слово о петровскей паніматки Ивани Седлак.

Паніматко Ивано, мило нам же сце ше прилапели розгварки за нашу рубрику и модліме Вас кратко ше представиц нашому читательству.

И мне мило участвовац у тей розгварки. Мено ми, як уж поведзене, Ивана, мам 38 роки. По походзеню сом зоз фамелиї Бошняк, од оца Стипана и мацери Кати, зоз Таванкуту, з Бачкей. Мам ище двоих старших братоих Маринка и Ивицу.

Поведзце нам дацо о Ваших дзецинских и младежских дньох

Свойо дзецинство и младосц препровадзела сом у Таванкуту и Суботици. Там сом докончала основну школу и стредню будователъну. Започала сом и студію на будователъним факултету, але живот ме поцагнул у другим напряме. У младежских дньох кратко сом танцо-

На Винковских ешеньох

Паніматка у штрედньошколских дньох

вала у культурно-уметніцким дружтве, наступала на шпивацких фестивалох „Златна харфа“ и „Хосанафест“, а єден рок сом мала и значну улогу у преслави жатвовай манифестациї „Дужиянца“. Була сом активна у вецей младежских асоцияцїях. Любела сом тиж ходзиц и до церкви. Як дзивка читала сом Апостол и була задлужена за пораєне нашей филиялней церквочки у Горнім Таванкуту.

Як ше у Вас зродзело духовне чувство за животну улогу супруги священїка? На кого сце ше упатрали и як сце ше рихтали за тоту несаждодньову супружеску улогу?

Щиро поведзене, ані сама не знам, трафело ше саме од себе. О греко-католикох и Руснацох перши раз сом дацо чула и дознала кед сом упознала мойого супруга, теди ище легиня и богослова. Вец сом зоз часом упознала и його фамелию и насампредз паноцову бабу, паніматку Єлену Мудри, котра ме од першого дня барз цепо прилапела и почитовала як власну унуку. Слова „Гибай, ноле, шедні ту коло мене Ивано най ше наприповедаме дакус“ и нешка ми после велїх рокоих одгуюю у ухox. Теми нам були рижнородни, бешеда обична, а заш окремна, гоч сом не була ище паніматка, були зме блїзки як кед бим вше зоз ню росла, або як кед бизме роками були пані-

матки колегинї. Була ми свойофайтови духовнік на драги одкрица мойого животного поволаня – буц паніматка.

Поведзце нам дацо о Вашей улоги у живоце парохиялней засідниці, але и як ше витворюєце як жена, супруга и мац троїх дзецох.

Буц паніматка вельке виволане. Потребно буц надосц сцерпезлїви, мац порозумєня, буц дискретни, пребачлїви, жиц зоз Церкву, у Церкви и за Церкву. А мац сили за таке дацо може ше лем з молитву. Прето тримам же димензия молитви и духовни живот барз важни за єдну паніматку. Вона не лем малженски партнер паноцови, але и сопутнїца у його священїцеским живоце, подобна гевтим женом котри провадзели Исуса и апостолах и послоговали им.

Димензия мацеринства и ховане дзецох у християнским духу природно виходзи зоз того. Виволаня жадодньовносци не заобходза ані священїцеску фамелию и ховане наших троїх дзецох.

Любим шиц, а и робота зоз прикрасованьом приноши ми радосц. Активна сом у петровским КУД „Яким Гарди“ у рижних секцияох. Тиж помагам у дзиякованю и пратаню у церкви. Любим гастрономию и часто у кухні комбинуєм нови смаки.

Моя терашня работа у текстильной индустриї.

Место заключения, яке Ваше порученє шицким котри чувствую у себе можебутни глас духовного поволаня буц суп-

руга духовніка: священіка або диякона?

Не бойце ше такого поволаня! Випитуйце у себе, можебуц же Вас Господ поволує на таки способ служиц йому и ближ-

ньому! Кед наисце маце поволане за паніматку у себе то вам виполни живот и да радосц, гоч вас анї животни крижи не заобиду, але будзеце щешліви. То мой

петнацрочне искуство, а тиж и дожице паніматки Єлени Мудровой котра пожила 96 роки, а од котрих 78 як паніматка.

Розгварку водзел о. Владимир Седлак

ГРЕКОКАТОЛІКИ У РИЄКИ ДОСТАЛИ СТАЄМНОГО ПАНОЦА

На закладанє Владимира Провчия од 7. априла 2006. року, тедишні риєцки надвладика др Иван Девчич истому оможлівел церкву св. Севастиана у старим городу у Риєки. Од теди по нешка за нашого паноца избрани парох Крижевского владичества протоєрей ставрофор Михайло Симунович зоз Крижевцох.

Риєцки грекокатолицки паноец Андрей Савяк

По думаню терашнього превозвишеного владика монс. Милана Стипича, грекокатолики у Риєки треба же би достали стаємного паноца, та так 5. мая того року на св. литургии хтору предводзел наш владика, вирніком представени новопоставени паноец Андрей Савяк.

Паноец Савяк припада штредней генерации священікох, закончел Исусовецки институт на Йордановцу у Загребе, а иншак вон Українец зоз походзеньом зоз Львова у Закарпатской обласци України.

Риєцке надвладичество дало му за биванє парохиялну хижу у Вепринцу при Опатии хтору ше тераз ушорює.

Новопоставени паноец будзе тримац св. литургии каждой недзелі на 9 годзин рано, будзе ше ангажовац у риєцким Каритасу и сотрудзовац зоз священіками римокатолицкого обряду.

Ми, вирніки, жадаме му шицко добре!

Владимир Провчи

ДЗЕНЬ ГРЕКОКАТОЛІКОХ РИЄКИ - ПЕРШИ РИЄЦКИ КИРБАЙ

Владика и паноцове на св. литургии

Шицки векши руски места маю Кирбаї окрем Риєки, гоч ше св. литургия у Риєки непрерывно отримує уж 19 роки. Главна почежкосц у тим же ше св. Литургия отримує у церкви св. Севастиана хторого грекокатолики не славя як нашого святого. Владимир Провчи влоні з нашим владиком, превозвишеним Миланом Стипичом и нашим паноцом, протоєреєм ставрофором Михайлом Симуновичом догварел отримованє Кирбаю, цо владика и потвердзел, з тим же пре мено святого преславу навола „Дзень грекокатоликох Риєки“.

Ми, вирніки, щиро прилапли тоту идею и 16. юнния того року на 11 годзион у церкви св. Севастиана отримана св. литургия з нагоди Кирбаю. По красним дню у крашне ушореной церкви и зоз численима вирними отримана святочна св. литургия за грекатоликох, а пришло и красне число других вирнікох. З радосцу дочекани и тот вельки дзень за нас грекокатоликох, у найвекшей часци Руснацох и меншим числом Українцох.

Св. литургию водзел превозвишени владика Милан Стипич, з веліма священіками, медзи хторима бул и наш руски паноец протоєрей ставрофор

Милаило Симунович зоз Крижевцох и новопоставени риєцки паноец Андрей Савяк. На литургии шпивал и катедрални хор катедрали Святого Тройства зоз Крижевцох.

Кирбай ше преславял и по обсцох до хторих приходзели госци. була то и нагода же би ше коло богатих столох старши людзе здогали дакедишніх кирбайских преславох зоз жаданьом же ше тота красна традиция не загашела.

Владимир Провчи

ОТРИМАНИ ЛЕТНИ ШКОЛИ ЗА ОСНОВНУ И ШТРЕДНЮ ШКОЛУ У ОРАХОВИЦИ

Часц шветочней програми

У організації Союзу Русинох Републики Горватскей од 30. юнія по 14. юлій отримани летни школи за основну и штредню школу у Червеним крижу „Школи у природи“ одпочиваліща „Меркур” у Ораховици.

Летна школа Русинох Републики Горватскей ма за ціль очуване національного идентитету рускей націоналней меншини у РГ, виучованє мацеринского языка, упознаваня зоз терашньосцу и прешлосцу Руснацох, розвиванє націоналней култури и розвиванє творчосци на націоналним языку.

Ведно зоз наставніками и школярами участвовало 70 учашнікох у обидвох школах, з Петровцох, Миклошевцох, Вуковару, Осиеку, Винковцох, Старих и Нових Янковцох, Пишкуревцох, Чаковцох, Райового Села, Гунї, Жупанї, Загребу, Берку и других местох. Од преподавачох котри не лем же уча дзеци, але ше и стараю о нїх, участвовали просвітни роботніки Леся Мудри, Марія Блотней и водитель школи Звонко Костелник, а преподавали мацерински язык, историю, географию, етнографию, музику и фолклор.

Додатково активносци, од носно музично-літературни вечари и тематски преподаваня організовани насампредз за упознаванє зоз историю рускей кнїжовносци. Пре розвиванє позитивних одношеньох справм націоналней култури Летна школа каждого року пошвечена даєдному нашому писательови або рочніцом, та так того року школа була пошвечена др Гавриїлови Костельникови и 120. рочніци Идилского венцу „З мойого валала“.

Водителька червеного крижу Марлена Брстило отримала преподаванє зоз Першей помоци.

Пастирски танци

Літературни вечар у дворе едукационого центру

Годзини руского языка зоз учительку Лесю Мудри

Годзини руского языка зоз учительку Марию Блотней

Годзини шпиваня

Учене танцох

Розвага у базену

Духовне преподаване зоз паноцом Владимиром Седлаком

Паноец Владимир Седлак отримал преподаване под назву „Духовни сталеж и його значене у рамикох руского народного вираженя“.

Роботні ше отримали у пополадньових годзинох: традицийни и сучасни вишивки, малюнки Летней школи и виробки зоз пластелину и зоз перлох.

После вечери организовани культурно-забавни активносци, а змист активносцох виберали сами учашніки школи: танец зоз карсцелями, караоке, рижни дружтвени и други бависка. Под час тирваня пополадньового одпочинку организовани спортски и рекреативни активносци, а отримани и Турнир у малим фодбалу, змагане у пліваню и одход на купане на Ораховицке озеро.

Же би ше лепше упознал край у котрим ше Летна школа отримує, уж ше традицийно нащивує Ружицу град, о котрим перши писани документ датує зоз 1228. року, а историйне здогадоване самого замку датує зоз 1357. року, а наводзи ше як краљовски маєток. Потим ше нащивує и Ораховицке озеро котре настало 1961. року под час будованя штучного бенту. Гоч озеро штучне, воно ма свойо власни природни жридли води.

Преподаванє зоз першей помоци

Закончуюци концерт

Привитне слово председательки Союзу Русинох РГ Дубравки Рашлянин

Уводне слово о Идилским венцу Г. Костельника отримала Леся Мудри

Конец шицких активносцох означел закончуюци културни концерт пред 60 дзецми менших финасийних можливосцох, родичами, учителями, явнима роботниками и шицкими другима котри були заинтересовани за тоту школу, зоз котрим презентована седмодньва робота Летней школы. Коруна того концерту бул наступ петровского КУД „Яким Гарди“ котре ше представело зоз

даскеліма танцами и шпиванками.

Летна школа ше отримує з финасийну потримовку Министерства науки и образования, як и Ради рускей националней меншини городу Вуковару, КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох и Союзу Русинох Републики Горватскей.

Звонко Костелник, проф.

Вилет на Ораховицке озеро

Одбойка на писку

Спортска розвага

МЕДЗИНАРОДНА ПОДОБОВА КОЛОНИЯ НАЦІОНАЛНИХ МЕНШИНОХ ГОРВАТСКОГО ПРИМОР'Я У РІЄКИ

Учасніки Подобовей колонії

Госци зоз Словацкей

Од 22. по 31. юлий у Рієки и Матульох отримана Медзинародна подобова колония у організації КД „Рушняк“.

Манифестация ше отримує велі роки, о ней ше приповеда и у України, медзи иншим прето же то рочне стретнуце професійних малярох и аматерох, углавним з України, одкадз приходза 9 значни професійни маляре и нашо члени

медзи другима аматерским малярами.

Длугши час отимованя манифестацийі уметніком оможліває зединіц роботу з одпочивком на морю. З оглядом на вельку горучаву мальовало ше вчас рано и вечар, а горучава уплівовала на незацикавеносц за вилсти.

Цеком манифестацийі отримани и кратки роботни совитованя. Бе-

шедоване о тахнікох олею и акрилу, о одношеню модернизма спрам касичного малярского приступу, а и нових малярских материялох у хаснованю. Под час тирваня колонії отримани и Музични вечар на хторим наступело танечне дружтво „Зобор“ зоз Словацкей, зоз репертоаром восточней Словацкей, цо була нагода чуц красни руски писні з їх краю.

Владимир Провчи

КД „РУШНЯК“ НА ВИСТАВИ „ПУЛ КАШТЕЛА“

32. манифестация „Пул каштела“ на Трсату у Рієки того року отримана введзелю, 7. юлия. На векшини манифестацийіох КД „Рушняк“ участвовал. Слово о виставах на отвореним – на улічки, на мурах, облакох, гарадичох и индзей, хто ше як знайдзе. Найчисленши малюнки, але викладаю ше и прикраски, скульптури и дацо креативне, и шицко ше на предай. Зоз початком на 11 годзин опрез скульптурох св. папи Ивана Павла Другого и Мацери Терези, у порти церкви Діви Марії Трсатскей, пред числену публику дзеци зоз трсатскей оводи и нїзших класох основней школи виведли красну програму. Мали мажореткинї були красни и атрактивни, цо присутни наградели зоз длугоким аплаузом потримовки.

Того року свойо роботи викладало коло 80 уметнікох, а значне их медзисобне дружење цеком цалого дня и розменьоване искуствох.

О манифестацийі пислали новини „Нови лист“ з Рієки у хторих вишол прилог з ласкаву назву „Трсат на едан дзень постал Монмартре“.

Владимир Провчи опрез своїх малюнокх

КД „Рушняк“ делеговало Владимира Провчия и Григория Гою. Провчи виложел мотиви квеца, а Гой панорами моря. Их роботи хвалени, а Провчийови у остатней хвильки вмикла перша награда.

Владимир Провчи

ЗАЧУВАЙМЕ НАРОДНУ ШПИВАНКУ

Руснацом ше, нажаль, по нешкайши дзень не удало позберац драгоцини етнографски материял народних шпиванкох и публикавац го у едней кніжкки. През нашу прешлосц було вецей пробованя, але ані една публикация не була достаточно репрезентативна же бизме поведли же то „руски народни шпиванки“ котри маю етнографске значене за Руснацох.

Перши зазберовач народней шпиванки Руснацох Войводини бул Михайло Врabelь, керестурски учитель. Попри шпиванкох зоз Горніци, записани и 115 бачванско-руски шпиванки. Зборнік *Рускій соловей* друковани зоз финансийну помоцу бачванских Руснацох 1890. року у Ужгородзе. Хиба зборніка же записани лем слова, а за велі шпиванки не зазначене од кого су и кеди записани. Попри того, мушине мац на розуме же така робота за молодого 24-рочного учителя не була легка.

Врabelьову роботу предлужел Володимир Гнатюк 1897. року, кед попрі велького числа етнографских материялох зазначел и 430 народни шпиванки бачванско-сримских Руснацох. Його робота ма етнографске значене прето же за каждую шпиванку написал кеди, дзе и од кого ю записал, а попрі того дал и паралели зоз рижних других зборнікох. Єдина хиба тота же заш лем записани слова, без мелодий.

Зоз поднятима мирами Руского народного просвітного дружтва 1927. року бул видани перши зборнік руских народних шпиванкох на території Войводини – *Южнославянских Русинох народни писні* – котри ушорели коцурски священік Д. Биндас и млади правнік О. Костелник. Зборнік облапя тексти 254 шпиванкох...¹ Хиба того зборніку була селективне виберане

шпиванкох и недостаток нотного запису.

Бачку нацивел 1927. року чески литературни теоретичар Франтішек Тихи, котри тиж записал даскельо дзешатки мелодий бачванско-руских шпиванкох. У своєї статі *Jihoslovanští Rusíni* вон обецал же их обяви у найскоршим чаше, але пре рижни препреченя обявел их (у ствари лем єдну їх часц, бо ше векшина рукописох потрацела под час войны) аж о штераецц роки у „Науковим збірнику Музею української культури в Свиднику“.² Його робота за Руснацох од велького етнографского значеня прето же записал кеди, дзе и од кого шпиванка записана ведно зоз єй мелодию.

Шлїдууюц значнейшу роботу направел Винко Жганец, горватски етномузиколог и композитор котри 1946. року о своїм трошку друковал зборнік *Pjesme jugoslavenskih Rusina*. У нїм записани 116 шпиванки з мелодиями, зоз котрих 58 записал учитель М. Ковач у Срме, а други Жганец од школярох Загребскей грекокатолицкей саминариї. Недостатки його зборніка же не записане дзе, кеди и од кого шпиванки записани, а попрі того шицки мелодий розписани и обробени за

штирогласне шпиване, цо дійствовало на трацене жридловой народней мелодий нашей шпиванки.

Приклад В. Жганца дал по рив за записоване народних шпиванкох Онуфрийови Тимкови, котри 1953-54. року видал тритомни зборнік *Наша писня*. То по тераз найвекши зборнік музичного фолклора Руснацох Югославий. Облапя 310 тексти и 321 мелодию, як цо и широко теорийни приказ музичного фолклора Руснацох Югославий.³ Року 1989. публиковане интегралне видане кніжкох I-III зоз прешорену нотну часцу и IV кніжкки як новим додатком, *Наша писня*. Недостаток зборніка же єст вельо авторски мелодий, українски шпиванки и тото же ше автор не объективно одношел гу народней шпиванки кед окончовал векши або менши корекций у текстох и мелодийох.

Шлїдууюци зборнік народних шпиванкох друковани 2008. року у Горватскей, петровчаня Янка Чордаша *Руски шпиванки – Моїм Петровцом*. Мушине припознац же вон друковани зоз веліма хибами: шпиванки не груповани, помишани авторски и народни, лем за даєдну записани етнографски одредніци (дзе, кеди, од кого), а зоз обрабляньом шпиванкох за штирогласне

¹ Др Мушинка М. (1988): Фолклор Руснацох Войводини, перша часц, „Руске Слово“, Руски Керестур, б. 23-24

² Исте, б. 25

³ Исте, б. 26

шпиване страцене їх жридове народне єство.

У науково-фаховим часопису 2016. року Studia Ruthenica 21, друковани зборнік *Руски народни шпиванки* котри пририхтали др Юлиан Рамач, Михал Лікар и Ирина Олеяр. Єдна часц шпиванкох преписана зоз спомнутих публикаційох, а остаток можеме повесц мелодиї шпиванкох котри ище не були обявйовани по теди. Недостаток зборніка же за одредзени шпиванки не написане дзе, кеди и од кого су записани, як и селективне виберане шпиванкох.

У Studia Ruthenica 25, друкованей 2020. року, публіковани вибрани тексти шпиванкох зоз скорей спомнутих зборнікох, а причина того була тота же зборніки вецей не доступни явности. У зборніку ше нашли коло 400 тексти народних

шпиванкох превжатих зоз по тераз публікованих виданьох або признаних од поєдинцох.

Зоз того краткого прегляду можеме ше прешвечиц же бачванско-сримски Руснаци не маю єден репрезентативни, обективни зборнік народних шпиванкох од етнографского значеня.

Мили читаче, модлім Вас за помоц, кед же знаце даяку нашу стару народну шпиванку, контактујце ме же бим ю записал и однял од забуца!

*Хто не люби своєю дзецко?
Ша то крив од його криви! А цо є народна писня? Вона є чадо нашей души, дакле и ю не можеме иньшак любиц, лем як своєю чадо! Якцо родичи преноша на своєю дзеци шицки своєю тілесни и душевни свойства, способносци, так и народ до своїх*

душевних чадох – писньох засадзел, пренес шицки своєю душевни свойства. Прето су писні найкрасиши образ народного жица и народней душевней моци. Вони нам гуторя о нашей натури, о нашей любосци, работи, о наших смуткох и вешельох, о наших обичайох, о нашим домашнім животу и т. д. - Осиф Костельник⁴.

Контакт:
Иван Лікар, Миклошевци

Мобилни:
097 670 8214 (Viber, WhatsApp)

Фейзбук:
Ivan Ljekar

Мейл:
ivan.ljekar@gmail.com

⁴ Биндас Дю., Костельник О.: (1927): Южнославянських Русинох народни писні, РНПД Руски Керестур

Драга до вичности

Крочай у чаше,
шлїд у писку,
заренку у Вселени,
цинь у преходзе...
А можебуц
цалком досц було
лем ошмихнуц ше,
облапиц єдно друге
и предлужиц,
з руку у руки,
так облапени,
путовац до вичности.

Агнетка Костелник Балатинац

Можебуц то судьба

У лавини обецункох сцекаюци
хвацела сом глібоки коренї
преплечених конарох маслини
як дараз кед сом гледала приближише
у твоїх руках.

Сциснути пальци попуцели под налетами
тамтейшей бурї задогадованя,
на пучини билей осамена
гледам слова потїхи,
з вреском доволуєм твоєю мено,
а знам же нет одгуку.

Празна хижа у души замартей гледа це,
поцискуєм слова неми,
а тельо того мам повесц.
Идз по морю до белавидла моєй души
дзе не може гоч хто зайсц.
Чи ши пророк моєй судьби, чи не,
камень каменю припада.

Соня Папуга

БУЦ ГЕВТО ЦО ШИ

Кед бим могла буц гоч цо на тим швецце, знова бим вибрала себе саму, односно тото хто сом и цо сом, перше за себе, а вец и за других. За себе не думам же сом окремна, як на приклад осме шветове чудо або же сом влапела Бога за браду. Думам же таких людзох у нешкайших часох ест и вецей як надосц. Моя правда далеко од ліцемерства и непочитованя нормох социялно штредку у хторим ше находзим. През роки активней роботи на себе удало ше ми оствариц мир медзи тим хто сцем буц и тим цо мам, односно хтори мойо реални можлівосци. За таки ствари нет универзалного рецепту хтори ше преноши зоз генерацій на генерацію. Живот не рецепт и першенствено є не змаганє у хторим мушиш победзиц з найлєпшу медалю. Живот ше зводзи на драбинку вредносцох хтори потребне поцаговац з власну моцу, дзеку и можлівосцами. „Закрий ше лем тельо кельо ши длугока“ – гварел раз мой шовгор. Запаметала сом кажде слово того виреченя.

Намагам ше так жиц. Не важне ми цо други поведза о мне. Тримам до себе, меркуєм на свойо здраве, випатрунок и репутацию вибудовану на твардих фундаментах. Пачи ше ми власни випатрунок у жвератку. Мойо вредносци не муша нужно буц вредносци моїх сушедох и пайташох. Не наруцуєм свойо вредносци другим, але дзечне дам совет каждому кед ше ми опита цо ме выполняє. Моя призма вредносцох утврдзена на гевтим цо сом у можлівосци посцигнуц у одредзеним часовим периодзе. Стоїм твардо на ногах, виберам реални цилї и не провадим бриги швета. А бриги мам як и шицки, дараз вецей, дараз меней, шицко завиши од ноги на хтору сом рано станула. Намагам ше кажди дзень жиц зоз выполненним животом. Активна сом у дружтве, мам гобий, меркуєм на иглу и локомомотиву, не прето же ме дахто

наганя на то, але прето же ми так записане у генох.

Найчежше ми було поскладац думки и главу. Як и шицки мацери заняти на полни роботни час, кус по кус нашла сом ше замервена у непреглядней громади обовязкох хтори ше ми не поспишовало ришиц. И попри уложених усиловносцох и позитивних думкох же сом то годна зробиц исто так легко як волови витаргац хвост, на концу дня легала сом незадовольна и огорчена. Ступень фрустрацийох хтори сом теди чувствовала роснул до розмирох пуканя. Дзень од 24 годзини бул ми нательо кратки же сом себе, же бим сцигла шицко покончиц, прикрацовала сон и одпочивок. Медзитим, одного рана сом не могла стануц. То сам барз моцно жадала, мушела сом стануц же бим направела тото и гевто, пошла там и там, але мойо цело одбило сотрудзовац. Теди, у тот час пуканя по рубцох, не мала сом менталну моц стануц зоз поцелї. После даскелїх тижньох цаганя власного цела през активносци каждодньового живота, почала сом ше превипитовац дзе гришим, цо можем направиц же би шицко функционовало и цо смисел живота кед є не шицко тото як сом по тераз жила?

Почала сом бешедовац з людзми о власних проблемох и неодлуга потим сом похопела же я себе едноставно не знам розподзелїц час. А то нїяка окремна наука. Кед дзень ма 24 годзини од хторих 8 шпиме, коло два годзини трациме за рихтанє едла и кед ми за роботу потребни 9 годзини, оставаю ми 5 годзини же бим зробела дацо важне и моцне. Давно сом пречитала виречене же прицагуєме гевто зоз чим заруєме. Зарйовала сом як Чернобил 1986-го! Оздзивала сом ше сама гу себе з отровними думками, а вец так и гу другим. У одношеню з другима людзми бешед ми була швидка, едноставна, не трошела сом свой час нї на кого, а найменей

на себе. Та не чудне же то шицко сцигло на наплацоване. Чи не? Видзим то и сама. Але у тот час ровнаня рахункох то ме зачудовало и нашло непорихтану. Прецо? Прето же сом не мала часу дихац. Кед сом прилапела же так далей не мож, одпитала сом ше од сатрей себе и рушела зоз нули будовац свою особносц.

Врацаюци ше до прешлосци установела сом интересованя хтори сом мала, а за хтори сом не мала досц часу. Почала сом гледац, копац глібше до себе же бим видзела хто сцем буц. Вельку инспирацию нашла сом у вири. Почала сом ше модліц каждого рана за защиту и каждого вечара за подзековносц. Не прешло вельо часу и мой ше живот почал складац сам од себе, а я особне не мушала укладац вельо енергий до того. Залюбела сом ше до того як легко едноставно буц щешліви и виполнети, без огляду же вонка диждж и же сом за рано охабела непомиту судзину. Почала сом докончовац шицки роботи у дню, дружиц ше зоз людзми, препровадзовац час вонка у природи. Найзначнейше од шицкого – почала сом ше шмеяц, аж и теди кед було чежко. Праве ми моя вира до Бога, а вец и до себе самей ясно гутори же шицко будзе у шоре без огляду на шицко, же сом годна поднесц чежкосци хтори прейду, а вец мой ошмих будзе ище моцнейши и заразнейши. Мойо слова запаковани до ошмиху можебуц цеком дня хтори пред нами пременя дачий швет на лєпше! Чи ест дацо велїчезнейше од того цо можеме подаровац другей особи? Не верим же ест. Кед думаш же не мам право, шлєбодно ме найдз. Ту сом, вироятне ту при тебе. Бо я гевта особа хтора вше розположена подаровац ци час за кус конструктивей розгварки.

Август 2024.

Лили Су

ДРУЖТВО РУСНАК НА 44. „КОЦУРСКОЙ ЖАТВИ“

„Голубки“ дзєцинска група Дружтва „Руснак“

Всуботу, 20. юлия у организациі КУД „Жатва“, у Коцуре отримана 44. културна манифєстация „Коцурска жатва“ на хторей Коцурци пририхтали богату прєславу на чєсц першого хлеба з нового жита. Швєточни концерт отримани у Домє култури на хторим наступели танцошє, шпивачє и гудаци, прєдставяюци найкрасши народни облєчива, танци и шпиванки. Програму збогацєли вєцєй як 300 учашнїки з вєлїх културно-умєтнїцких дружтвoh. На истєй, уж по трєци раз наступєло Дружтво „Руснак“ з двoма групами, дзєцинску и старшу шпивацку, а у прoвадзєню Ивана Лїкара и Матєя Бурчака. Дзєцинскєй групи „Голубки“ бул то перши наступ за гранїцу Горватскєй и останє им у

барз красним памєтаню. Понєжє трoм члєном баба з Коцура, радoсц за одход на наступ булa ищє вєкша. „Голубки“ наступєли на дзєцинскєй програми з вєнчикoм руских дзєцинских шпиванкох, а старша шпивацка група наступєлa на вєчаршєй програми з вєнчикoм руских/русиных/лємковских шпиванкох. Дзєци до Коцура ишли у прoвадзєню свoїх родичoх, а вєлї з нїх у Коцурє булi перши раз. З учашнїкaми булi водитєлькa Натaлиa Гнаткo и прєдсидатєль Дружтва „Руснак“ Мийo Шайтош. Одход на наступ рєализовани з финансийну потримовку Совиту за национални мєншини РГ.

Натaлиa Гнаткo

Старша шпивацка група и оркєстєр Дружтва „Руснак“

Кєд мє нє будзє

Зoз гaмбaми отруй мє
вєжнї oсцє,
шєрцo ми прєджoбнї,
цєлo ми нa фaлaтки тaргaй,
пoсoль,
зoз слизaми зaлївaй.
Най нaс бoлї oбидвoйo,
oстaтки дo грoбa пoхoвaй,
кoлo грoбa шлївки нaсaдз,
нa грoб кaзaнь прицaгнї,
нaй шє пєчє и дo грoбa нaй
чєчє.

Чaстєйшє прїдз нa грoб,
зaдуркaй, жимнo мi,
дoруц нa oгєнь нaй чуркoм
чури,
прїпaль мi скруцєну.
Прїпoвєдaй кєльo шi мє лoу-
бєлa,
плaкaлa и чєкaлa,
прїпoвєдaй o шцїцким,
прїпoвєдaй
длугo, длугo...
Най тирвa цaлoгo вїкa.

На oстaткy

Млaдoсц, рoзкoши, лoбoви,
дзивoчки и вєльo пaлєнoчки,
бїлки и мїлки шє oдaлi.

Нєщєсцє и пaлєнкa oстaлi,
дoгaн, кaрчмa, грaйцaри,
oчaрнєтi чaрнi нєвєстi,
фрaєркi и жєнi у рoкoх.

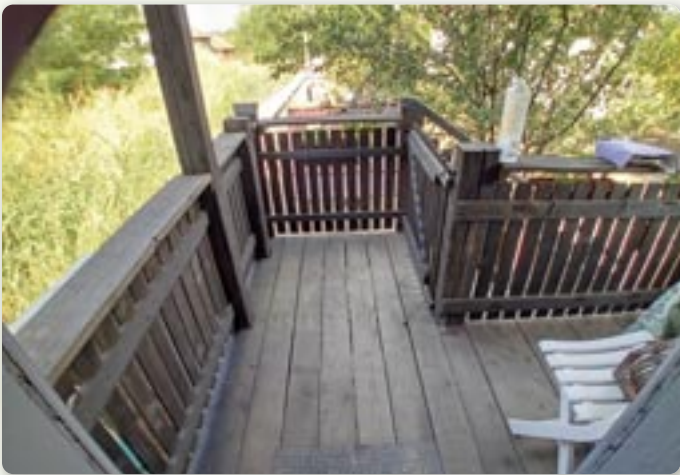
Ширoкi пoлa, кoнї врaнi,
гудaцi зa душy,
чєрвєнє вїнo знїщєлo душy и
рoзум,
oстaлi пaмaткi нa тoт крaткi
жївoт
як кєд oтвoрїш и зaврєш кa-
пуркy.

Яким

ДРЕВЕНА ХИЖКА НА ГРАБИКУ

Випатрунок деревеней хижки зоз вонка

Тернац на ухордзе

Не так давно зме дознали же у Петровцох, у приватним обисцу на Грабику, ест невелька деревена хижка хтора здабе на музей. То нас барз зацикавело, та зме замодлели Любицу Джуньову, газдиню той хижки, же би нам ю указала и поведла даскельо слова о ней. Вона на тото дзечне пристала, а дочекала нас як права руска газдиня зоз цеплима лепиняма, рейтешама, та и домашніма, непирсканима брескиняма. Справди зме ше ту почувствовали як дома.

* Як сце пришли на идею же бисце себе збудовали таку хижку?

– У хижки дзе мой супруг Златко и я биваме, не маме ані пиньвицу, ані пойд, та нам бул потребни простор дзе бизме кладли жимніцу, одкладали празни фляши, дунци и подобне, тото цо ше каждодньово не хаснуе у хижки. Перше зме направили долню часц, а вец ми пришло на розум же бизме горе могли направиц деревену хижку. Так як дакеди кед у дворе долу були кармики, а горе чардак за кукурицу. Ми долу маме складищни простор, а горе деревену хижку полну зоз старима стварама. Обидвойо любиме стари ствари, та нам не було чежко прейсц зоз идеї по

конкретну реализацию. Вельо того цо ше у той хижки находзи остало од моеї баби Амали або Натали, як ю шицки у валале волали. Так ту можеце видзиц стари мебель, вишивани заглавчки, гребеніки, народне облечиво, образи, керпари, кантички, рижну судзину... Шицко старе цо сом мала сцела сом шицц, а не одруциц.

* Хто вам шицко помагал коло правеня той хижки?

– Ша, ніхто. Ми двойо шицко сами направили, од копаня фундаменту по закрице. Кажди гвоздик зме сами при-

били. Скоро шицко у тим будинку старе. Греди и дески зоз поваляних шопох, дзвери и облаки тиж стари, праве лем купена нова ламперия. Коло ушориваня требало досц и знаходлївосци, и сцерпеня. Вонкашні деревени рубци робени так же зме мали лем еден фалаток такей старей рубцовой дески, вец я на нову деску нарисовала, а Златко зоз пилку вирезовал. Вец украсни рубец попод повалу сом сама здумала. Направила сом фурму по хторей сом вец омальовала рубец. Знали зме ше часто шаліц на наш рахунок, же я проектант и помощни роботнік, а Златко виводзач ро-

Креденц

Нукашньосц ормана

Мушкатла на облаку

Любица и Златко у дрвеной хижки хтору сами направели

Будоване хижки; Любица фарби греди

ботох и главни майстор. Од самого початку по терашні випатрунок требало нам два роки, а мушим ше похваліц же нам ю того року наш пертовски парох о. Владимир Седлак и по-благословел.

* Можеце нам виво-лац цо сце робели же стари мебель випатра ягод нови?

– Стари орман, крен-денц и други дрвени мебель мал дзирки од червоточу. Дзирки сом пополнела зоз гитом за древо, потим го офарбела и додала дакус декупажу. То шицко барз квалитетни мебель, направени є зоз мощного и доброго древа, и може ище роками тирвац. Таке дацо квалитетне нешка нет за купиц.

* Маце даяке окремне здогадоване зоз дзециства, а цо ма вязи за тоту вашу приповедку?

– Єст их вельо. Наприклад, як дзецко барз сом любела буц у моей баби Натали, хтора була родом зоз Руского Керестура и діда Дюри Джуньових хтори бивали ту у валале на главней улічки. Там ше вельо бешедовало о мулярстве, та ми озда

отамаль и тота любов гу такей роботы. Мой дідо Дюра збудовал велі хжи у Петровцох, але и у ширшим околіску. Мнє теди барз фасциновало же як ше за кратки час хижка збудує, а вец ше у ней жие цали живот.

Потим паметам же сом часто у ніх шедзела и припатрала ше як баба кажде рано после ставаня посцеляла посцель и кажди вечар ю розпосцельовала и пририхтовала за спане. Так и я тоту посцель засцелела як цо сом од ней видзела и запаметала.

* Попри тей старинскей дрвеной хижки маце ище сдну хижку на поверх зоз старих цеглох. Можеце нам повесц о чим ше роби?

– Гей, то хижка за пси и мачки хтори барз любиме. Задумка була така же долу буду нашо пси, а горе мачки. Задумка була добра, але ше не витворела, бо кед бим дала єсц псом долу, а мачком горе, наш пшичок Буби вискочел и горе, та мачком шицко поедол. Так же тераз мачком даваме єсц у другим дворе. Наш двор такой при дильове, та ми ту маме велі други живо-

тині. По дворе нам ходза герлічки, дзиви голуби, страки, а гнетка нам и фазан прелеци преїг двора. За тоти дзиви птици зме на мурику направели валовчок до хторого им кажди дзень сипем воду кед залівам квеце. А и накармиме их. Голуби любя

хторим ше находза столік и два карсцелі. Обидвойо зме заняти, а дома шицко сами робиме, вец предвечаром ту крашне пошедаме, одпочиваме и уживаме.

Тиж бим припомла же людзе хтори були у нас

Випатрунок зоз нука

кукуруицу, а ташки ми поедли слунечнік хтори сом себе посадзела у загради. Але не хйба, не гнівам ше.

* Ище дацо за ко-нец?

– Ми обидвойо любиме стари ствари, а тоту хижку зме правели зоз вельо любви. Направели зме себе и мали тернац на

и видзели цо зме направели часто знали повесц: „Ту таке як кед бизме пришли до своей баби“. Я ше на таки слова барз крашне чувствуєм и якашик ми цеппло коло шерца, бо хто любви и почитує свойо корені, и тота хижочка ше му муши попачиц.

Розгварку водзела Лю. Гаргай

EKRANIZAM - ZAŠTO JE ŠTETAN ZA DJETETOV RAZVOJ?

Živimo okruženi tehnologijom. Ekрани su svuda oko nas i nemoguće ih je izbjeći. Često vidimo malu djecu, čak i bebe kako se zabavljaju pametnim telefonima, tabletima i sličnim uređajima. Fascinirani smo kako brzo uče, kako znaju uključiti omiljeni crtić, listati virtualne stranice i sl. Divimo se i što poznaju engleski jezik u tako ranoj dobi. Ali... Koliko je sve to smisleno, korisno i preporučljivo za dijete? Koliko može biti korisno poznavanje engleskog jezika u ranoj dobi ako dijete taj jezik ne upotrebljava u komunikacijske svrhe, nego samo mehanički ponavlja riječi i pjesmice bez razumijevanja? Je li mu za preživljavanje neophodan engleski jezik u tako ranoj dobi, ako nije u stanju komunicirati na materinjem jeziku i izraziti svoje potrebe? Što dijete time dobiva? No, ako djeca u gledanju televizije i drugih ekrana uživaju i pritom puste roditelje na miru, što je u tome loše?

Sve više djece vrtićke dobi danas ima poteškoće s jezikom, govorom i komunikacijom, a često se događa da prve riječi koje izgovore nisu na materinjem, nego na engleskom jeziku. Posljedica je to prevelikog korištenja mobitela i tableta od najranije dobi te premalo komunikacije s roditeljima, članovima obitelji, ali i vršnjacima. Posljednjih godina primijećen je i porast djece koja dobivaju odgodu upisa u prvi razred osnovne škole. Na razini Hrvatske, ove godine oko 4000 djece dobilo je odgodu upisa, a među najčešće navedenim razlozima je psihofizička nezrelost djece. Na psihofizičku nezrelost može utjecati više razloga, a **ekranizam** (pretjerana ovisnost djece o ekranima) mogao bi biti jedan od njih. On označava poteškoće na kognitivnom i emocionalnom planu koje su nastale zbog prekomjerne izloženosti ekranima, kako kod djece tako i kod odraslih. Kod djece se može prepoznati zaostajanje djeteta u odnosu na svoje vršnjake u upotrebi materinjeg jezika te poteškoći da zadrži pažnju na ciljani zadatak sukladno svojoj dobi. Raspon interesa djeteta sužen je samo na ekrane, postiže slab uspjeh u školi, čini se da je lijeno, nemotivirano i nepažljivo. Kod neke djece ekranizam se očituje i kao

poteškoća da uspostave odnos s drugima oko sebe, osamljuju se te nemaju razvijenu igru sukladno dobi, na neki način slično autizmu.

Rezultati nacionalnog istraživanja Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba iz 2017. godine pokazali su da djeca počinju koristiti elektroničke uređaje već u vrlo ranoj dobi. Oko prve godine uz male ekrane vrijeme provodi 40% djece, s dvije godine taj broj penje se na 79%, a s četiri godine elektroničke uređaje koriste gotovo sva djeca (97%). Većini djece prvi uređaj je televizor, a slijede ga mobitel i tablet. Preporuka Svjetske zdravstvene organizacije je da djeca do druge godine uopće ne budu izložena bilo kojoj vrsti ekrana, osim video poziva s bliskim osobama i to pod nadzorom odrasle osobe. Djeca u dobi od dvije do pet godina bi pred ekranom maksimalno trebala biti pola sata dnevno, a djeca od pet do 10 godina sat do sat i pol vremena dnevno.

Prema istraživanjima, pretjerano gledanje ekrana bilo koje vrste mijenja strukturu dječjeg mozga na negativan način. Rezultati pokazuju da što duže dijete gleda televiziju ili video sadržaje na ekranima to su promjene u mozgu dublje. Snimke magnetne rezonance pokazuju da djeca koja puno vremena provode pred ekranima imaju manje bijele tvari u prednjem dijelu mozga, što je povezano između ostalog i s nižom verbalnom inteligencijom. Naime, bijelu tvar čine veze među stanicama u mozgu koje se najviše razvijaju u prve tri godine djetetova života. Za razliku od učenja sviranja instrumenta, bavljenja sportom, čitanja djetetu, gledanje ekrana, ne dovodi do razvoja viših funkcija u mozgu. To znači da je izloženost djece do tri godine ekranima povezana s usporenim razvojem jezika i govora, te radnog pamćenja, sporijim razmišljanjem, siromašnijim rječnikom, teškoćama u usmjeravanju i zadržavanju pažnje. Također, ekрани u toj dobi često dovode i do problema sa spavanjem jer se ometa lučenje melatonina, hormona koji je odgovoran za regulaciju spavanja. Česte su promjene raspoloženja, slabija je sa-

mokontrola emocija i ponašanja, dolazi do agresije i problema u ponašanju, do dugoročnih problema u socijalnom razvoju, pretilosti zbog nedostatka tjelesne aktivnosti, slabije sposobnosti praćenja nastave te slabijeg akademskog uspjeha. Prekomjerno korištenje ekrana može dovesti do smanjene pažnje i koncentracije kod djece. Ovo može otežati njihovu sposobnost slušanja, praćenja instrukcija i sudjelovanja u verbalnoj komunikaciji.

MOZAK BEBA NIJE SPREMAN NITI ZREO ZA EKRANE!

U prvim godinama života tek se počinju razvijati bebina osjetila i dijelovi mozga koji su zadušeni za razumijevanje onoga što su vidjeli. Malim bebama i djeci do tri godine za razvoj je najpotrebnije upoznavanje svijeta kroz osjetila i pokrete. Dijete uči kroz osjetilna i motorička iskustva u stvarnom prostoru – dodiruje igračke, istražuje strukture i mirise, manipulira igračkom u rukama i prostoru, razvija grubu i finu motoriku, komunikaciju s bližnjima te time stvara veze u mozgu i usvaja funkcionalna znanja i vještine. Dakle, potrebno mu je istraživanje svega onoga što ga okružuje kako bi se stvorile veze u mozgu koje poslije pomažu boljoj komunikaciji različitih dijelova mozga, lakšem učenju i usvajanju novih informacija. Bez tih iskustava, dijete se neće moći i znati nositi sa svakodnevnim izazovima i događajima onako kako bi trebalo, neće razviti adekvatnu komunikaciju s okolinom i ljudima oko sebe, neće se znati služiti stvarima koje ga okružuju i neće imati funkcionalna znanja i vještine koje bi mu omogućile zdrav razvoj.

Prve tri godine života ključne su za razvoj mozga koji raste brže od bilo kojeg drugog dijela tijela. Tijekom ovog perioda, dječji mozak je osjetljiviji na pozitivne utjecaje, ali i ranjiviji na negativne utjecaje nego što će biti ikada više u životu. U slučaju da se dijete nedovoljno izlaže različitim vanjskim podražajima, odnosno kada je većinu vremena izloženo istom podražaju, primjerice ekranima, veze se počinju stanjivati i brzo nestaju. Televizor i drugi elektro-

nički medijski uređaji mogu stati na put i usporiti razvoj djeteta jer ne uključuju istraživanje, igranje i vrijednu interakciju s roditeljima i drugim ljudima. Zašto ekrani utječu na mozak male djece drugačije nego na mozak starijih? Odgovor se krije upravo u spomenutim promjenama koje se događaju u mozgu ti-

jekom prve tri godine života. Kada se beba rodi, ona ima već gotovo sve živčane stanice koje će ikad u životu imati. No, cilj pravilnog razvoja mozga je stvoriti veze između tih živčanih stanica, a to se najviše odvija upravo u prve tri godine. To posebno vrijedi za područja mozga koja su zadužena za napredne

sposobnosti kao što su pamćenje i apstraktno mišljenje.

Nastavit će se...

Članak priredila:

Helena Timko, mag.psych.

OD IDEJE DO TRADICIJE: NASTANAK FESTIVALA „CRVENA RUŽA“

Festival rusinske pjesme “Crvena ruža” kulturni je događaj s dugom tradicijom koji se svake godine održava u Ruskom Krsturu u Vojvodini. Ovaj festival nije samo glazbeni festival, već i društveni događaj koji okuplja Rusine iz različitih krajeva. Nastao je kao izraz potrebe prvenstveno mladih, a zatim i kao izraz potrebe za očuvanjem i promocijom rusinske kulture, jezika i tradicije.

Polovinom pedesetih godina prošlog stoljeća kada televizor nije bio dostupan, jedan vid zabave mladih, kako u malim mjestima tako i u gradovima, bio je ples. Razlika takvih druženja bila je u tome što se u velikim gradovima sviralo na „modernim instrumentima“ poput harmonike, klarineta, saksofona, električne gitare i sl., dok su u malim mjestima svirali pretežito tamburaški orkestri. Tako je to bilo i u Ruskom Krsturu. Krajem pedesetih godina prošlog stoljeća u Dom mladih stigao je i prvi televizor, a kako navodi Đuro Laćak bio je to mladima „prozor u drugi svijet“. Mladi su kroz razne emisije koje su se tada emitirale mogli doznati kako se njihovi vršnjaci zabavljaju i u drugim mjestima i da to nije samo kroz ples. Emisija koja je tada zasigurno bila velika inspiracija bila je emisija pod nazivom „Mikrofon vaš“ koja se emitirala na Beogradskoj televiziji. Kandidati su se iz raznih mjesta tadašnje Jugoslavije prijavljivali na audiciju, a u emisiji su nastupali samo oni koji su zadovoljili kriterije žirija.

Tijekom ljeta u Ruskom Krsturu ples se održavao u tzv. „Zelenom vrtu“. Vrlo često su djevojke i mladići u pauzama stali pored orkestra i otpjevali jednu zabavnu pjesmu koja je zahvaljujući televizoru kao mediju bila popularna. Naravno, kako kriterija nije bilo i sve se odvijalo spontano, nisu svi bili uspješni u izvođenju pjesme. Upravo se tu rodila ideja o organiziranju koncerta na kojem će nastupati oni kandidati koji će kroz audiciju pokazati i zadovoljiti odgovarajuće kriterije pjevanja. Joakim Sivč bio je inicijator i realizator takvog koncerta nazvanog „Mikrofon vaš“ uz pomoć seoske organizacije mladih. Nekoliko godina kasnije ista organizacija osnovala je Klub studenata i srednjoškolaca čiji je zadatak bio tijekom ljetnog i zimskog raspusta raditi na organizaciji sportskog i kulturnog plana. Iako je u početku naglasak bio na sportskim do-

gađanjima, 1962. godine Klub je dobio jasnu strukturu djelovanja zahvaljujući tadašnjem predsjedniku Đuri Papharhaju te je kulturni plan u obliku drame i glazbe prevagnuo. Za glazbeno područje bio je zadužen Joakim Sivč koji je i do tada vodio koncerte pod nazivom „Mikrofon vaš“. Upravni odbor Kluba tada je odlučio promijeniti ime manifestacije u „Črvena ruža“ kako bi sačuvali svoju autonomnost. Nekoliko godina kasnije, interes iz drugih naših mjesta koji su željeli nastupiti na manifestaciji postao je izrazito velik te je organizacijski odbor donio odluku o prethodnoj selekciji prijavljenih kandidata na tzv. „Maloj ruži“. S obzirom kako su Petrovci imali svoje „Petrovačko zvono“, a Mikluševci manifestaciju „Mikluševci“, „Mala ruža“ održavala se samo u Đurđevu, Kucuri i Šidu. Zahvaljujući takvoj selekciji, na „Črvenoj ruži“ nastupile su samo najbolje točke, a festival je postao svojevrсна smotra najviših godišnjih rezultata koje su kulturno umjetnička društva postigla u svojem radu na glazbenom i plesnom polju.

Ana Bučko, mag. mus.

ЕТИКА, ЕСТЕТИКА И ВИВОЛАНЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ У МОДИ

Културна апроприация то концепт котри ше одноши на прилапяне елементох едней култури з боку припаднікох другей, часто моцнейшей култури. Тота тема поста вше значейша у контексту глобалізації, окреме у швету моди. Тото питанє порушує комплексни розправи о граніцох інспірації, почитованя и експлоатації. У предлуженю вигледаме як ше културна апроприация манифестує у модней індустрії, хтори етични імплікації и як модни дизайнере и трошителе можу приступиц тому феномену зоз вецей свідомости и одвичательности.

Мода як платформа за културну інтеракцію

Модна індустрія од вше була глобална по своїм характеру, повязуюци рижни култури, стили и традиції. Велі дизайнере находзели інспірацію у културах хтори им непознати, часто препознаваюци естетски вредности и значеня хтори ноша тоті култури. На приклад, індіянки мотиви, афрички платна и японски кимона постали незаобиходни на модней сцени прицагаючи повагу зоз сцою красу и егзотику. Медзитим, кед ше тоті елементи хасную без порозумєня або почитованя їх културного контексту, приходзи до проблему културней апроприации.

Розумєнє културней апроприации

Културна апроприация у моди найчастейше ше случує кед

дизайнере або бренди зоз доминантних културах беру символи, обличиво або други елементи без дошлебодзєня, часто без порозумєня и почитованя їх историйного и културного значеня. Таке присвойованє може резултовац зоз зменшованьом, та аж и зоз пременку значеня тих елементох, цо може буц увредуюче за припаднікох жридловей култури.

На приклад, хаснованє традиційних закритих за главу зоз пиря у модних кампаньох або на модних пистох без порозумєня їх святого значеня при веліх індіяньских заєдніцох виволює осудзованє и бунт. Тиж так, хаснованє афро фризурох або биндия як „модного тренду“ часто занєдбує културнє значенє тих символох и зводзи их на чисти естетски додаток. Тоті приклади указую же културна апроприация може резултовац зоз злохаснованьом маргинализованих културах пре заробок без правдивого доприношеня тим заєдніцом.

Етика и одвичательност у модней індустрії

Єдно зоз ключних питаньох у розправах о културней апроприации як роздзеліц інспірацію од експлоатації. Інспірация зоз других културах може буц и файта почитованя и одушевєня, але лєм кед ше окончує чувствительно зоз знаньом и зоз почитованьом тей култури. У швецє дзе інформація доступна под руку, ігнорованє контекста и значеня може ше толковац як неодвичательност, та аж и як неморалност.

Одвичательност лежи як на дизайнерох, та так и на трошителях. Требало би же би ше дизайнере едуковали и едуковали свойо тими о значеню историйї елементох хтори маю намиру хасновац. Сотрудніцтво зоз уметніками и ремеселніками зоз жридлових културах могол би буц позитивни крочай у творєню модних фалатох хтори почитую и слава тоті култури, место же би их експлоатовали. Уключованє припаднікох тих заєдніцох до дизайнерских процесох, як и праведнє компензованє за їх роботу, доприноши етицкей и отримуюцей

моди.

З другого боку, трошителе тиж бавя значну улогу. Вше векша свідомост о културней апроприации привєдла до того же трошителе вше частейше вигледую походзєнє и значенє модних артиклох хтори купую. Купованє брендох хтори почитую културну розличност и сотрудую зоз локалними заєдніцами може буц способ же би ше потримала етичка мода. Едукованє о културним значеню одредзєних модних фалатох обличива може помогнуц у заобиходзєню ненамирного участвованя у културней апроприации.

Приклади позитивней пракси

Єст числєни приклади дизайнерох и брендох хтори ше зоз почитованьом одноша справм културах зоз хторих черпаю інспірацію. На приклад, сотрудніцтво медзи модними хижами и автохтоними заєдніцами резултую зоз колекциями хтори справди одражую културни ідентитет тих заєдніцох. Єден зоз познатих прикладох то сотрудніцтво модней хижі Диор зоз уметніками зоз Мексика, дзе дизайнере хасновали автентични техніки тканя и вишиваня, творяци колекції хтори источашнє слава мексичку традицію и задоволью естетски стандарди високей моди.

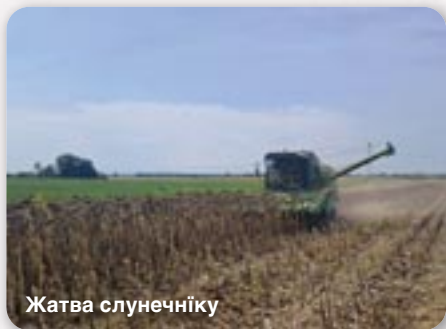
Културна апроприация у моди оства зложєни и виволюючи феномен. Мода може буц мост медзи културами, а тиж так може буц и алат експлоатації кед ше хаснує без почитованя и розумєня. Дизайнере, бренди и трошителе маю одвичательност обезпечиц же би мода не постала средством културного присвойованя, але же би була платформа за уключованє, почитованє и медзичултурнє розумєнє. През едукацію, етичку праксу и отворєни диялог, модна індустрія може постац приклад як глобалізация не муши значиц утрату, але славенє културней рижнородности.

Давид Морган

(на руски преложєла Вєра Зелінац)

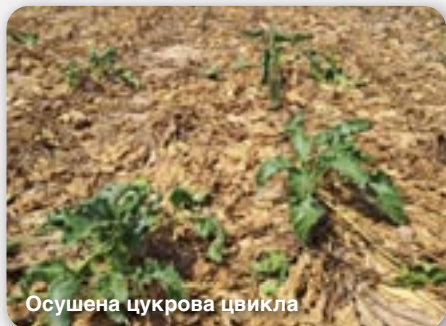
СУША ОХАБЕЛА ВЕЛЬКИ ПОШЛІДКИ НА УРОЖАЙ СЛУНЕЧНІКУ И ЦУКРОВОЙ ЦВИКЛИ

Зоз початком августа шицки наздавня о добрих урожайох того року почали помали опадовац, а кед ше почала помали одвивац жатва, можеме лем буц щешліви же маме голем дацо за витлациц, бо у дасдиних крайох жатву одредзених культурох место комбайнох окончала танюрача. Сам старт шицких культурох бул задовольююци и дало ше раховац на даяки просекови урожай, док з початком жатви слунечніку и зоз урожайом од 1 по 1,7 тони по катастарским гольту (1,7 по 2,9 тони по гектаре), поставаме свидоми озбильносци суши, кед культура хтора у суши ма стабилни урожай подруци зоз уродом, цо вец мож обчековац од других культурох.

Жатва слунечніку

На щесце же зме голем дакус витлачели слунечніку у одношеню на други краї у Горватскей, дзе ляд витлачел скорей комбайнох, анализа вируцуе же гектолитри барз мали, та зоз самим тим велька и можлівосц малого проценту олею котри одредзуе цену. Без огляду на полни прикочи, кантар шицким мало указуе.

Осушена цукрова цвикла

Єден диждж од 15-20 л/м² могол комплетно премеїц ситуацию при слунечніку, сої и кукурици. Зарна у слунечніку и мауни у сої були формовани, медзитим, пре сушу рошліна не трошела енергию до зарна, але ше борела же би цо длужей

остала у желней вегетациї. Урожай сої не идилични, просек коло єдней тони по катастарским гольту, або 1,7 тони по гектаре, цо у просековим року подли урожай, але тераз ше мушиме задовольц и зоз тим, з оглядом же єст голем дацо за витлациц. Щесце же ше у таким року голем дацо витлаци и преда, же би ше подмирили длуства и укладаня до репроматериялу.

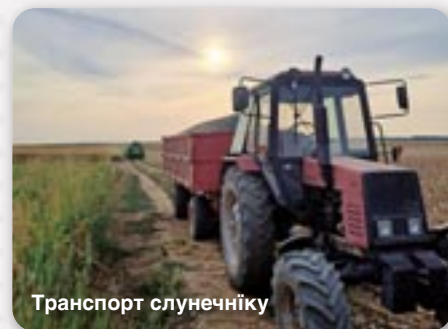
Суша одробела свойо, зоз каждей культури витлачене голем дацо, док кралїца польопривредних культурох, найдрагшей культури за продукцию и культури котра вигледуе найвцей работи и бриги комплетно подруцела, же ше у дасдиних крайох не преда ані кила зоз гектару. Слово о цукровой цвикли. Культура за хтору ше тримало же того року принеше найвцей пенсжу по гектаре, а зоз котру ше думало закриц минуси од других культурох, приведла нас до чистого минусу. Культура котра ше даскельо роки уполи меней шеє, прето же уважимо цукер, того року дожила правдиви колапс и будзе ше ище меней шац. Зоз завераньом построєных фабрикох цукру по Горватскей, приходзиме до информации же цеком 2023. року випродуковане найменей цукру у остатніх 20 роках, а цукер у дутянох нігда не бул драгши. Рок по рок, крочай по крочай, забиваю и продукцию цукровой цвикли и самого цукру, хторого не будземе продуковац ані за себе, а не за вивоз. Горватска мала вельку традицию у продукциї цукровой цвикли и цукру, вивоз цукру зоз трох фабрикох цукру же би тераз спадла лем на єдну. Од рекордера поставаме увозніки, а од кеди зме вошли до ЕУ продукция спадла за 43%.

У нас ше цукрова цвикла шала у просеку на 14 – 22.000 гектари, найвекша продукция була 2007. року на 34. 000 гектарох, же би од 2014. року продукция почала падац до 8 – 9.000 гектари, а можеме ми и лепше, може то ище спаднуц.

У остатніх даскельо финансово напартих роках велї ше лапели до цукровой цвикли, у наздаваню

же голем з єдну культуру буду профитабилнейши, а того року ше случело же вона сама на концу не могла прежиц сушу.

Антун Гарди

Транспорт слунечніку

Осушени корень

Осушени корень цукровой цвикли

Приклад як цукрова цвикла випатра у просековим року

ПОШЛІДКИ СУЧАСНОГО ЖИВОТА

Попри шицких наших члове-
ческих намаганьох сами себе зніч-
тожиц, якошик ше нам то не удава.
През прешлосц, о котрей дзекуючи
историчаром знаме вельо того, чло-
век водзел велі войны за території,
власц, пре гамишноц, забивало ше
и забива медзи народами, а и при-
падніки истого народу медзисобно
водза войны пре рижни причини.

През тисячи роки иснованя
людского роду були ту и рижни хо-
роти, як цо рижни чуми, грипи, еф-
тики и други епидемії хоротох, але
тот наш людски род заш обстал и
ест нас вше вецей, та зме досягли
число од осем милиярди жительох
на тей нашей жемовой кулі. А ей
вше чежше бориц ше з нами. Зні-
щели зме леси, онечисцели води,
воздух, вименюєме климу, од плод-
ней жеми правиме пустиню и коло
того ше ані не стараме вельо. Велі
животиньски файти зме зніщели, а
велі зме звездли на барз мале число,
однімаючи им животни простор зоз
зніщованьом лесох и претваряючи
их до польодилских поверхносцох,
бо нас ест вше вецей и потреби за
покарму вше векши. И гоч стваряме
вше векши польоділски поверхнос-
ци, заш лем не можеме накармиц
шицких жительох, маме вше векше
число гладних на швецє.

Правда, жиєме у 21. вику, маме
роботи котри замену ю людзох у
рижних фахах, штучну интеліген-
цию, надпатраме земледілски по-
верхносци зоз дронами и преїга са-
телиту, а заш маме гладних. Вше
ше отвераю нови войново боїска,
забиваме ше медзисобно, а найбар-

жей страдаю обични невиновати
людзе. Вельким бавячом на швето-
вей политичней сцени то не завадза,
ані им не важне, бо як знаме, зоз
шветом панує пенєж, а вон у людзох
виволує гамишноц и зависц, и телі
вики то так, и ніяк най научиме же
резервну жем не маме.

Воду тиж зніщуєме, вше нас
ест вецей, а води вше меней, гевтей
чистей за пице, а забуваме же без
води живота нет. Рижни хемийни
индустриї, канализацийски води,
озрачени води зоз нуклеарних елек-
транох шицко то онечисцує рики,
моря и океани, а вец ту и ладі котрим
ше часто случую нещесца при кот-
рих випущую вельки количества
нафти, як и шмеце и канализацийски
води, як и вельке количество плас-
тики. Шицко то не лем же загадзує
води, але и зніщує живот у ніх.

Тиж так на польох не мож вецей
виховац рошліни без пирсканя зоз
рижними пестицидами и вецей то
не едно або два пирсканя зоз ка-
менком, але и по дзешец, петнац та
и вецей. Щешліви сце кед на валале
у діда або баби найдзеце стару сорту
яблука у котрим ест хробачок. Цалу
природу зме затровали, єме поживу
полну отровох, пиєме загадзєну воду
полну хлору най бизме ю очисцели,
а вец нас вше вецей нападаю рижни
нови хороти процив котрих не маме
ліки. И гоч медицина барз напредує,
заш лем сцигую нови хороти, як
наприклад недавни ковид 19, бак-
терії нам постали одпорни на ан-
тибиотики, сами себе єдного дня
доведзєме до вимераня.

Маме вше векше число фяхов-

цох и здруженьох котри ше пробує
бориц процив зніщованя природи,
уводзи ше екологийне земледілство,
рижни фабрики уградзую пречис-
цовачи за воду и воздух, але заш
лем шицко то недостаточне, бо то
лем капка у морю, а ту и вельки
корпорациї котрим то не одвитує
бо траца вельки заробок, а пенєж
гевтот коло котрого ше швет кру-
ци.

Богати вше вецей гарню мате-
ријални добра, а худобних ест вше
вецей. Политичаре нас прешвечую
як нам барз добре, а прецо вец маме
явни кухні, каритаси, червени криж
и други рижни подобни організації
кед нам так добре и кед ше о нас
так стараю? У швецє маме вароши
у котрих ше по вонку од загадзєного
воздуху без маски на твари не може
ходзиц, а вец ту и рижни нещесца у
нуклеарних електранох. Правиме
нуклеарни експерименти, а швет
поцерпа од нуклеарней войны бо
зме и таке оружїє створели. Хвилю
зме тиж так вименели, горучави
вше векши, гнетка маме бурї, ляд, а
хто зна цо нас ище чека у будуч-
носци. Не остава нам ніч друге лем
ше наздавац же политичаре котри
водза тот швет, а и ми шицки ведно
з німа, придзєме гу розуму и тар-
гнєме ше най зачуваме тоту нашу
жемову кулю, место у тей велькей
вселени дзе панує живот за будучи
поколеня, за котри ше мушиме на-
здавац же буду мудрейши од нас.

Томислав Рац

МУСАКА ЗОЗ КРОМПЛЯМИ

Потребне: 500 г мишаного млетого мяса, 500 г кромплї, главка цибулі,
50 мл олею, 2 вайца, 200 мл млека, вегета, соль и попер по смаку.

Очисцени кромплї нарезани на колечка вариц 10 минути у сланей води.
Дробно нашекану цибулю попражиц на олею, додац млете мясо и присмачки,
пражиц ище даскельо минути и склонїц зоз огня.

До тепши складац кромплї, мясо, знова кромплї и так док ше шицок материял не потроши. На концу
шицко заляц зоз розмишанима вайцами и млеком.

Печиц у зогратей рерни на 200°C коло 20 минути

Маріяна Джуджар

Союз Русиных РГ
Ради Европи 93
32000 Вуковар
e-mail: savezrusina@gmail.com
Совет „Новой думки”
Ради Европи 93
32000 Вуковар
e-mail: novadumka@gmail.com

Розписую

КОНКУРС

За програми видавательства у 2025. року спрам критериюмох за утвердзоване финансовойней потримовки за програми невладових здруженьох и здруженьох националних меншинох на конкурс ше можу явиц шицки полнолітннi граждане РГ хтори задоволюю критериюми конкурсу.

Критериюми:

- литературне діло за хторе ше гледа финансовойна потримовка муши буц написане на руским або на горватским язике (не виключуе ше ані двоязични приклад руско-горватски)
- збирки поезиї ше друкую без илустрацийох и фотографийох
- писнї и кнїжки наменени дзецом друкую ше у фарбох и треба же би були илустрованы
- литературне діло треба же би було вязане за животни обставини Руснацох на нашим просторе або ширше – зоз обласци етнології, историї, церковного, культурного и явного живота, як и зоз каждодньового живота

наших людзох

- литературне діло може буц наменене одроснутим особом, младежи и дзецом
- литературне діло може буц написане у шицких кнїжовних родох – лирским, епским або драмским, може буц мемоарска, автобиографска або биографска проза
- За конкурс автор муши окрем авторского діла доручиц свою биографию, найменей єдну рецензию на литературне діло хтору написал рецензент значни за обласц до хторей спада діло и податки о рецензентови
- **литературне діло ше посла докончене, цо значи же додатни дополнєня и вимєнки не можлїви, виключно у компютерскей форми** на e-mail адреси Союзу або Новей думки, або по пошти на горню адресу, тиж так у компютерскей форми. Конкурс отворени по 20. новембер 2024. року

Редакция Новей думки

NK RUSIN - NOVA SEZONA S NOVIM IGRAČIMA

U zadnjem broju pisali smo o završetku sezone i odličnim rezultatima momčadi Rusina koja je u žestokoj konkurenciji i sa svim problemima u igračkom kadru ostvarila odlično drugo mjesto, iza momčadi Bršadina.

Bilo je nekoliko promjena što se tiče odlazaka i dolazaka novih igrača, ali ambicije trenera/igrača Šarčevića, koji je ostao na klupi u novoj sezoni, nisu se promijenile, a to je pokazao i pripremni turnir u Petrovcima

gdje je Rusin osvojio prvo mjesto. Sudjelovali su momčadi iz Sotina, Sokol Mirkovci i Petrovcima. Bitno je za klub da je većina stожernih, odnosno bitnih igrača ostala na okupu, a mozaik ostalih novopridošlih igrača nadamo se da će Šarčević uspjeti posložiti i voditi ekipu do možda čak i prvog mjesta.

Kao što znamo liga je i prošlu sezonu bila dosta izjednačena, a nešto slično očekuje se i sada tako da nema nekog velikog i glav-

nog favorita za naslov. Na pojačanjima se još radi, ali kako za sada znamo klub je napustio Živoder, dok su došle mlade snage Gluhaković i Knežević. Prvo kolo sljedeće subote bit ćemo domaćini, a protivnik je Dunav iz Sotina, dobro poznata ekipa. Kod kuće bi svakako morali doći do pobjede, a već u sljedećem broju bit ćemo pametniji jer će se vidjeti pravo stanje ljestvice i potencijalne momčadi za osvajanje naslova. Ambicije kluba su velike i ako se uka-

že prilika definitivno ćemo je objeručke prihvatiti te ne bježimo od uloge favorita, rekao je Šarčević. Moramo naglasiti da su svi preduvjeti za dobru sezonu tu, ali isto tako znamo da puno stvari ovisi o dobrom rezultatu, a nadamo se da će nas zaobići ozljede i izostanci jer smo pokazali kada smo svi na okupu da možemo dobiti svakoga. Toliko za ovaj broj i lijep pozdrav do idućega.

Hrvoje Zagorac

LJETNA ŠKOLA RUSINA RH
ЛЕТНА ШКОЛА РУСИНОХ РГ

